

Høringsnotat

17.11.2022

**Forslag til endringer i lov om avtalefestet
pensjon for medlemmer av Statens
pensjonskasse og enkelte andre lover**

Høringsfrist 17. februar 2023

Innhold

1	INNLEDNING.....	1
2	HVA HØRINGSNOTATET OMFATTER.....	2
3	BAKGRUNN FOR FORSLAGENE	3
3.1	Innledning.....	3
3.2	Pensjonsreformen	5
3.3	Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor	6
3.4	Avtalens punkt 3 – Ny AFP i offentlig sektor	7
4	GJELDENDE AFP-ORDNING FOR OFFENTLIG ANSATTE	8
5	NÆRMERE OM OPPFØLGING AV AVTALENS PUNKT 3 OM NY AFP I OFFENTLIG SEKTOR	8
5.1	Om AFP i høringsnotat av 17.10.2018.....	8
5.2	Om AFP i Prop. 87 L (2018–2019)	9
6	NY AFP – OPPTJENINGS- OG UTTAKSREGLER.....	11
6.1	Innledning.....	11
6.2	Grunnlaget for beregning av AFP	11
6.3	Beregning av pensjonen.....	12
6.4	Uttaksregler.....	12
6.5	Regulering	13
7	NY AFP – KVALIFIKASJONSREGLER.....	14
7.1	Innledning.....	14
7.2	Kvalifikasjonsregler for AFP.....	14
7.3	Medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP	20
7.4	Annet	22
8	NY AFP OG FORHOLDET TIL BETINGET TJENESTEPENSJON.....	22
8.1	Innledning.....	22
8.2	Departementets forslag i høringsnotatet om ny offentlig tjenestepensjon og høringsinstansenes daværende syn.....	23
8.3	Departementets vurdering og forslag.....	23
9	ORGANISERING.....	25
9.1	Innledning.....	25
9.2	Ansvarsfordeling mellom tjenestepensjonsleverandørene og NAV	25
9.3	Informasjonsutveksling mellom tjenestepensjonsleverandørene og Fellesordning for AFP i privat sektor	27
9.4	Vedtaksmyndighet og klagebehandling.....	27
10	ANDRE ENDRINGSFORSLAG	28
10.1	Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.....	28
10.2	Endringer i folketrygdloven.....	29
10.3	Endringer i lov om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser)	30
10.4	Endringer i lov om Statens pensjonskasse.....	31
10.5	Endring i lov om pensjonsordning for sykepleiere	31
10.6	Endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.....	31
10.7	Endringer i samordningsloven	31
11	FINANSIERING	32

11.1	Innledning	32
11.2	Premieberegning og grad av forhåndsfinansiering	32
11.3	Refusjon internt i offentlig sektor	33
12	MULIG REFORMERT AFP I PRIVAT SEKTOR OG PENSJONSAVTALEN	33
13	ØKONOMISKE, ADMINISTRATIVE OG LIKESTILLINGSMESSIGE KONSEKVENSER. IKRAFTTREDELSE	34
13.1	Innledning	34
13.2	Anslag på økonomiske konsekvenser	34
13.3	Administrative konsekvenser	37
13.4	Likestillingsmessige konsekvenser	37
13.5	Ikrafttredelse	39
14	MERKNADER TIL LOVFORSLAGET	39
14.1	Merknader til endringene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse	39
14.2	Merknader til endringene i lov om Statens pensjonskasse	41
14.3	Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for sykepleiere	42
14.4	Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.	42
14.5	Merknader til endringene i folketrygdloven	42
14.6	Merknader til endringene i lov om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser)	43
14.7	Merknader til endringene i samordningsloven	44
15	LOVFORSLAG	44

1 Innledning

Departementet presenterer i dette høringsnotatet forslag til endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordning for sykepleiere, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., folketrygdloven, lov om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser) og samordningsloven. Forslagene følger opp punkt 3 i avtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor. Heretter også omtalt som «avtalen.» Punkt 3 i avtalen beskriver en ny AFP i offentlig sektor.

Det har i lengre tid vært arbeidet med å tilpasse offentlig tjenstepensjon til pensjonsreformen for øvrig, blant annet for å gi offentlig ansatte bedre muligheter til å kompensere for effekten av levealdersjusteringen, styrke arbeidsinsentivene og bygge ned mobilitetshindre mellom offentlig og privat sektor.

3. mars 2018 ble det inngått en avtale som beskriver en ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor samt overgangsordninger. De nye ordningene gjelder fra 2020 for dem som er født i 1963 eller senere. Ny AFP i offentlig sektor vil utbetales fra 2025 når 1963-kullet fyller 62 år. De fleste av arbeidstakerorganisasjonene har forankret avtalen blant sine medlemmer, og den har fått bred tilslutning. Den nye løsningen innebærer at det fortsatt er et enhetlig pensjonssystem i offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn. Offentlig tjenstepensjon og AFP for offentlig ansatte legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden. Alle år i arbeid gir pensjonsopptjening, og pensjonen skal kunne tas ut helt eller delvis fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.

Deler av det som ble avtalt 3. mars 2018, ble tatt inn i Prop. 61 L (2017–2018) av 6. april 2018, jf. avtalens punkt 8. I Prop. 87 L (2018–2019) av 10. april 2019 ble flere av elementene i avtalen fulgt opp med regelverk for ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor, som trådte i kraft 1. januar 2020. Departementet viste i Prop. 87 L (2018–2019) til at det var mange uavklarte spørsmål knyttet til organisering av ny offentlig AFP og forholdet til AFP i privat sektor som måtte utredes nærmere. Departementet viste videre til at 1963-kullet fyller 62 år i 2025, og at det derfor var rom for videre utredning før et konkret lovforslag utformes.

Dette høringsnotatet følger opp avtalen 3. mars 2018 med lovforslag for den AFP-ordningen som er beskrevet i avtalen. Enkelte punkter i avtalen er beskrevet relativt overordnet, og uten det detaljeringsnivået som er nødvendig for en fullstendig beskrivelse av regelverket. Avtalen omtaler heller ikke hvordan ny AFP for offentlig ansatte skal organiseres og finansieres. Høringsnotatet inneholder derfor også forslag og føringer som ikke følger direkte av avtalen.

Pensjonsavtalen forutsetter gjensidig medregning av kvalifikasjonstid mellom AFP-ordningene i privat og offentlig sektor. Det innebærer at jobbskifter mellom privat og offentlig sektor ikke diskvalifiserer for rett til AFP, så lenge begge eller alle virksomhetene har AFP-avtale.

I avtalen står det:

«Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.»

Privat sektor var ikke part i pensjonsavtalen, og er derfor ikke bundet av avtalens formuleringer om gjensidig medregning av kvalifikasjonstid. Det er partene i privat sektor som beslutter hvorvidt det skal være medregning i privat AFP. Departementet har tatt initiativ overfor partene i privat sektor til en prosess med mål om at tid fra offentlig sektor skal kunne medregnes som ansiennitetstid for privat AFP. Denne prosessen er pågående.

I dette høringsnotatet foreslås det at ansiennitet fra virksomheter i privat sektor med AFP-avtale kan medregnes i vurderingen av om ansiennitetsvilkåret ved 62 år er oppfylt for ny offentlig AFP.

Personer med tilstrekkelig opptjening kan med gjeldende regelverk ta ut alderspensjon fra folketrygden fra 62 år, og pensjonsavtalen forutsetter at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. I Pensjonsutvalgets utredning NOU 2022: 7 *Et forbedret pensjonssystem* foreslår utvalget en gradvis økning av aldersgrensene i pensjonssystemet fra og med årskullet 1964. Utvalget skriver videre at aldersgrensene bør økes også i AFP-ordningen, men presiserer at dette må vurderes nærmere av de som forvalter regelverket for de ulike ordningene. Departementet legger gjeldende aldersgrenser i pensjonssystemet til grunn i det videre arbeidet med regelfesting av ny offentlig AFP, og vil ev. komme tilbake med en ny vurdering av aldersgrensene for AFP-ordningen i lys av den videre oppfølgingen av Pensjonsutvalgets forslag om økte aldersgrenser.

Reglene for kommunale og fylkeskommunale tjenstepensjonsordninger og tjenstepensjonsordninger for helseforetakene framgår av tariffavtale eller vedtekter. Det legges til grunn at lovendringer som vedtas av Stortinget, følges opp i regelverket som gjelder for disse ordningene.

2 Hva høringsnotatet omfatter

I kapittel 3 redegjør departementet for bakgrunnen for lovforslagene. Kapitlet beskriver kort endringene i folketrygden og tilpasningene i offentlig tjenstepensjon fra 2011. Videre beskrives avtalen som ble inngått 3. mars 2018, og avtalens punkt 3 om ny AFP i offentlig sektor.

I kapittel 4 redegjøres det kort for den gjeldende AFP-ordningen for offentlig ansatte.

I kapittel 5 redegjøres det nærmere om oppfølgingen av avtalens punkt 3 om ny AFP i offentlig sektor. Avsnitt 5.1 oppsummerer hvordan ny AFP i offentlig sektor ble fulgt opp i høringsnotatet om ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor av 17. oktober 2018. Avsnitt 5.2 gjengir oppsummeringen av høringsinnspillene om ny AFP fra Prop. 87 L (2018–2019).

I kapittel 6 foreslår departementet opptjenings- og uttaksregler for ny AFP. De foreslåtte opptjenings- og uttaksreglene framgår av avtalen, og er utformet i tråd med reglene i AFP i privat sektor.

I kapittel 7 foreslår departementet kvalifikasjonsregler for ny AFP etter mønster av AFP i privat sektor. Departementets forslag er utformet i tråd med reglene i privat sektor, med et unntak ved at det ikke foreslås at ny AFP må tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden. Videre foreslår departementet enkelte presiseringer av innfasingen av kvalifikasjonsreglene for ny AFP, og medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP-ordning.

I kapittel 8 følger departementet opp enkelte uavklarte punkter knyttet til forholdet mellom ny AFP og betinget tjenstepensjon. Kapitlet redegjør for departementets forslag knyttet til forholdet mellom de to ytelsene i høringsnotatet om ny offentlig tjenstepensjon, og høringsinstansenes daværende syn. Departementet foreslår videre regler for forholdet mellom de to ytelsene.

I kapittel 9 omtales organiseringen av ny AFP. Departementets forslag og føringer i dette kapitlet omhandler ansvarsfordelingen mellom tjenstepensjonsleverandørene og NAV. Hva som er en formålstjenlig organisering av tjenstepensjonsleverandørenes ansvarsområde for ny AFP, er etter departementets syn i stor grad opp til leverandørene selv å vurdere.

I kapittel 10 omtales kort endringsforslagene i eksisterende regelverk som følge av de nye AFP-reglene for dem som er født etter 1962.

I kapittel 11 omtales finansieringen av ny AFP. Departementet gir ingen føringer i høringsnotatet for hvordan tjenstepensjonsleverandørene bør finansiere ny AFP, og legger til grunn at tjenstepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter innenfor eksisterende regelverk.

I kapittel 12 omtales kort mulig reformert AFP i privat sektor og pensjonsavtalen. Det kan ikke utelukkes at LO og NHO avtaler større endringer i AFP-ordningen i privat sektor i forbindelse med tariffoppgjøret 2024. Samtidig vurderer departementet at det nå er behov for å regelfeste den AFP-ordningen som er beskrevet i pensjonsavtalen fra 3. mars 2018, og at partene i offentlig sektor må vurdere sin AFP-ordning på ny dersom det blir enighet om en omlegging i privat sektor.

I kapittel 13 belyses økonomiske, administrative og likestillingsmessige virkninger av forslaget om ny AFP. Ny AFP var inkludert i anslaget på økonomiske konsekvenser som ble presentert i Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenstepensjon, og hovedpoengene er repetert her. I tillegg har Statistisk sentralbyrå gjennomført beregninger som illustrerer de økonomiske konsekvensene av medregning av ansiennitet fra AFP-ordningen i privat sektor for ny offentlig AFP.

I kapittel 14 er det merknader til de enkelte lovforslagene.

3 Bakgrunn for forslagene

3.1 Innledning

Det ble den 3. mars 2018 inngått en avtale mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor. Avtalen innebærer at offentlig tjenstepensjon og AFP for offentlig ansatte skal legges

om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden. De fleste arbeidstakerorganisasjonene har forankret avtalen blant sine medlemmer, og den har fått bred tilslutning.

Avtalen inngår som et ledd i pensjonsreformen. Arbeidet med pensjonsreformen har pågått siden 2001 da regjeringen Stoltenberg I nedsatte Pensjonskommisjonen. Reformen omfatter alle deler av pensjonssystemet, både i og utenfor folketrygden. Bakgrunnen for reformen er at en økende andel eldre og høyere gjennomsnittlige pensjoner fører til en vesentlig økning i pensjonsutgiftene, samtidig som det i framtiden vil bli relativt færre yrkesaktive til å betale for pensjonene. Nye regler for alderspensjon fra folketrygden ble vedtatt ved lov 5. juni 2009 nr. 32. Loven trådte i kraft 1. januar 2010, men mange av de vedtatte endringene ble gitt virkning først fra 1. januar 2011.

Tariffpartene i offentlig sektor avtalte våren 2009 at gjeldende regler for tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte skulle videreføres, men med nødvendige tilpasninger til de vedtatte endringene i folketrygden. For de lovfestede offentlige ordningene, blant annet i Statens pensjonskasse, ble avtalen fulgt opp gjennom lover 25. juni 2010 nr. 28 og 29. Stortingets lovvedtak ga nødvendige regler for beregning av offentlig tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor for personer som i sin helhet får alderspensjonen fra folketrygden beregnet med gamle opptjeningsregler. De tariffestede ordningene i kommunal sektor og helseforetak ble avtalt justert tilsvarende i tariffoppgjøret våren 2010.

Tariffpartene i privat sektor ble våren 2008 enige om en ny AFP-ordning som er utformet etter de samme opptjenings- og uttaksprinsippene som ny alderspensjon i folketrygden. De nærmere reglene følger av lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven).

Det har i lengre tid vært arbeidet med å tilpasse offentlig tjenestepensjon til pensjonsreformen for øvrig, blant annet for å gi offentlig ansatte bedre muligheter til å kompensere for effekten av levealdersjusteringen og bygge ned mobilitetshindre mellom offentlig og privat sektor. Høsten 2017 tok arbeids- og sosialministeren initiativ til en avsluttende prosess med partene i arbeidslivet med mål om å komme fram til enighet om en ny tjenestepensjonsordning. 1. desember 2017 ble det inngått en prosessavtale for det videre arbeidet, og 3. mars 2018 ble det inngått en avtale mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor.

I Prop. 61 L (2017–2018) *Endringer i lov om Statens pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og enkelte andre lover (tilpasning av alderspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler – levealdersjustering og samordning)* av 6. april 2018 ble det lagt fram nødvendige regler for beregning og samordning av offentlig tjenestepensjon for personer som helt eller delvis får alderspensjonen fra folketrygden beregnet med nye opptjeningsregler. Deler av det som ble avtalt 3. mars 2018, er tatt inn i Prop. 61 L (2017–2018), jf. avtalens punkt 8. Endringene framgår av lov 15. juni 2018 nr. 30.

I Prop. 87 L (2018–2019) *Endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover (ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor)* av 10. april 2019 ble avtalen 3. mars 2018 fulgt opp med regelverk for tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor, som trådte i kraft 1. januar 2020. Departementet viste i Prop. 87 L (2018–2019) til

at det var mange uavklarte spørsmål når det gjaldt organisering av ny offentlig AFP og forholdet til AFP i privat sektor som måtte utredes nærmere. Departementet viste videre til at 1963-kullet fyller 62 år i 2025, og at det derfor var rom for videre utredning før et konkret lovforslag utformes.

3.2 Pensjonsreformen

Arbeidet med pensjonsreformen har pågått siden 2001 da regjeringen Stoltenberg I nedsatte Pensjonskommissjonen. Reformen omfatter alle deler av pensjonssystemet, både i og utenfor folketrygden. Bakgrunnen for reformen er at en økende andel eldre og høyere gjennomsnittlige pensjoner fører til en vesentlig økning i pensjonsutgiftene, samtidig som det i framtiden vil bli relativt færre yrkesaktive til å betale for pensjonene.

Ved lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) ble det blant annet innført nye opptjeningsregler, levealdersjustering og fleksibelt uttak fra 62 år i folketrygdens alderspensjon. Det ble også innført nye regler for regulering av alderspensjon. De vedtatte endringene bygger på to brede forlik i Stortinget i 2005 og 2007, som ble fulgt opp ved Ot.prp. nr. 37 (2008–2009). De nye reglene om fleksibelt uttak, levealdersjustering og ny regulering gjelder både pensjon beregnet etter dagens opptjeningsregler og pensjon beregnet etter nye opptjeningsregler. Reglene er gitt virkning fra 1. januar 2011.

I ny alderspensjon i folketrygden skal inntektpensjonen opptjenes gjennom den enkeltes inntekt over livet, og alle opptjeningsår skal telle med. Pensjonsopptjeningen tilsvarer 18,1 prosent av inntekten fra første krone opp til 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp. Den årlige pensjonsopptjeningen bygger opp en pensjonsbeholdning. Personer med liten eller ingen opptjening skal samtidig sikres en garantipensjon. Garantipensjonen avkortes med 80 prosent av opptjent inntektpensjon, slik at alle som har vært yrkesaktive får en pensjon utover minstenivået.

De nye reglene om opptjening av alderspensjon i folketrygden gjelder fullt ut fra og med 1963-kullet. Årskullene fram til og med 1953-kullet tjener opp hele pensjonen som en ytelse etter tidligere opptjeningsregler. Nye opptjeningsregler i folketrygden fases gradvis inn for årskullene 1954–1962. Alderspensjon for disse årskullene beregnes dermed dels etter tidligere opptjeningsregler og dels etter nye.

De fleksible uttaksreglene innebærer at alderspensjon kan tas ut helt eller delvis fra 62 år under forutsetning av at årlig pensjon fra 67 år minst tilsvarer minste pensjonsnivå. Pensjonen kan graderes i 20, 40, 50, 60, 80 og 100 prosent. I tillegg kan en arbeide så mye en vil uten at pensjonen avkortes.

Levealdersjusteringen ble innført fra 2011 for personer født i 1943 eller senere, og betyr at en må arbeide lenger enn tidligere for å få samme pensjon når befolkningens levealder øker. Ved en gitt uttaksalder innebærer levealdersjusteringen dermed at alderspensjonen reduseres ved økt levealder i befolkningen.

I ny alderspensjon gjennomføres levealdersjusteringen ved at opptjent pensjonsbeholdning divideres med et delingstall som er tilnærmet lik forventet gjenstående levetid for årskullet på uttakstidspunktet. Delingstallene er fastsatt slik at

forventet nåverdi av samlede pensjonsutbetalinger vil være om lag uavhengig av uttakstidspunkt (nøytralt uttak), det vil si at pensjonen blir høyere jo senere den tas ut.

Alderspensjon for personer som får pensjonen beregnet etter de tidligere opptjeningsreglene, skal levealdersjusteres ved at opptjent årlig pensjon divideres med et forholdstall. På samme måte som for alderspensjon opptjent etter nye regler, avhenger forholdstallene av uttakstidspunkt og endringer i levealder. Forholdstallene er imidlertid fastsatt på et noe annet grunnlag enn delingstallene, blant annet fases effekten av levealdersjusteringen gradvis inn. Dette får betydning for alle årskullene som får pensjonen helt eller delvis levealdersjustert ved forholdstall. Forholdstallene er likevel fastsatt slik at forventet nåverdi av samlede pensjonsutbetalinger vil være om lag uavhengig av uttakstidspunkt.

Det ble i 2011 innført nye regler for regulering, som gjaldt alle alderspensjonister. Alderspensjon under utbetaling skulle reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent. Alderspensjon under utbetaling fra folketrygden blir fra og med 2022 regulert med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, jf. Prop. 41 L (2021–2022), Innst. 194 L (2021–2022) og lovvedtak 50 (2021–2022). Regulering med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst vil forventningsvis gi om lag samme resultat over tid som ved regulering med lønnsvekst fratrukket 0,75 prosent. Pensjon under opptjening skal fortsatt reguleres i takt med lønnsveksten. Reguleringen skjer med virkning fra 1. mai hvert år.

3.3 Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor

Pensjonsavtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter beskriver en ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor samt overgangsordninger. Avtalen er gjengitt i sin helhet i vedlegg 1. I dette punktet legges det fram en oppsummering av den nye pensjonsløsningen. Flere av elementene i avtalen er fulgt opp tidligere i Prop. 61 L (2017–2018) og Prop. 87 L (2018–2019).

Den nye løsningen innebærer at det fortsatt skal være et enhetlig pensjonssystem i offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn.

Offentlig tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden. Alle år i arbeid gir pensjonsopptjening. Pensjonen skal som hovedregel kunne tas ut helt eller delvis fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet. De som tjener opp alderspensjon i de nye ordningene, beholder opptjeningen i bruttoordningen for tid før 2020.

De nye ordningene gjelder for dem som er født i 1963 eller senere. Eldre årskull beholder dagens AFP-ordning og fortsetter å tjene opp pensjon i dagens bruttoordning.

De nye ordningene gir offentlig ansatte bedre uttelling av å stå lenger i arbeid. Offentlig ansatte vil ha samme mulighet som ansatte i privat sektor til å opprettholde pensjonsnivåene når levealderen øker.

Det innføres et nytt pensjonelement – betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon gir økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for dem som ikke kvalifiserer for

AFP. Ytelsen er livsvarig. Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

Det skal gis et overgangstillegg til årskullene 1963–1970. Overgangstillegget gis i alderen fra 62 til 67 år.

Det videreføres en individuell garanti for årskullene 1959–1962 ved at disse årskullene får en andel av det garantitillegget som er gitt til og med 1958-kullet.

Også til medlemmer i årskullene 1963–1967 gis det et tillegg til pensjonen for dem som har opptjening før 2011.

Avtalen har også formuleringer om alderspensjon til uføre og alderspensjon til personer med særaldersgrense.

3.4 Avtalens punkt 3 – Ny AFP i offentlig sektor

Det går fram av punkt 3 i avtalen av 3. mars 2018 at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden og tjenestepensjonsordningen. Ny AFP innføres for ansatte født i 1963 eller senere. Ansatte født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning.

Den nye AFP-ordningen for ansatte i offentlig sektor er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor. Det går fram av avtalen at følgende skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor:

- Ny AFP er en livsvarig ytelse som skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.
- Ved uttak beregnes årlig AFP-ytelse ved å dividere med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet.
- Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.
- Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.
- AFP-ytelsen skal beregnes som 4,21 prosent av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år.
- Kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn for ansatte født i 1963–1966 med en tjenestetid på minst ti år.
- For ansatte født i 1967 eller senere gjelder ordinære kvalifikasjonsregler, dvs. medlemmet må ha vært ansatt i en virksomhet med AFP 7 av de siste 9 årene ved 62 år.

Pensjonsavtalen fra 3. mars sier at dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor, kan partene endre avtalen.

4 Gjeldende AFP-ordning for offentlig ansatte

Dagens AFP i offentlig sektor er en ren tidligpensjonsordning som, etter særskilte regler, utbetales i alderen 62–67 år. AFP gis bare til dem som går av før fylte 67 år.

For å ha rett til offentlig AFP må en være ansatt i en offentlig virksomhet når pensjonen skal tas ut. I kommunal sektor må arbeidstakeren ha vært tilsatt hos samme arbeidsgiver, eller annen arbeidsgiver innen offentlig sektor, i minst de siste tre årene, hvorav det siste året i sammenhengende tjeneste. I statlig sektor er det ikke noe minimumskrav til ansettelsestid for å kunne ta ut AFP.

Offentlig AFP utbetales fram til fylte 67 år, og erstattes da av offentlig tjenstepensjon. Regelverket i AFP-ordningene i offentlig sektor er stort sett likt.

Offentlig AFP før 65 år omtales gjerne som 'folketrygdberegnet AFP'. Folketrygdberegnet AFP tilsvarer ugradert uførepensjon etter reglene i folketrygdloven kapittel 3, slik de lød før lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven trådte i kraft, pluss et AFP-tillegg på 20 400 kroner.

Fra 65 år beregnes AFP på samme måte som brutto alderspensjon. Dersom folketrygdberegnet AFP gir høyere ytelse enn tjenstepensjonsberegnet AFP, utbetales AFP tilsvarende det folketrygdberegnet AFP utgjør også etter 65 år.

AFP avkortes dersom arbeidsinntekten overstiger 15 000 kroner. Toleransebeløpet for AFP ble økt fra 15.000 kroner i 2021 til 30.000 kroner fra og med 2022 i kommune- og helsesektoren. I det statlige tariffområdet gjelder fortsatt 15 000 kroner som toleransebeløp. I kommunal sektor avkortes AFP for arbeidsinntekt fra 65 år som for brutto alderspensjon.

Det er lagt til grunn at både privat og offentlig AFP som avtalebaserte pensjonsordninger ikke er omfattet av forordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om koordinering av trygdeordninger (trygdeforordningen) og forordning (EF) nr. 987/2009 av 16. september 2009 om regler for gjennomføring av forordning (EF) nr. 883/2004 (gjennomføringsforordningen).

5 Nærmere om oppfølging av avtalens punkt 3 om ny AFP i offentlig sektor

5.1 Om AFP i høringsnotat av 17.10.2018

Arbeids- og sosialdepartementet sendte 17. oktober 2018 på høring et lovforslag som fulgte opp avtalen fra 3. mars 2018 om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor.

Det ble i høringsnotatet vist til at det er avtalt at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Personer som er født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning, mens årskull fra og med 1963 skal få den nye AFP-ordningen. Det er videre avtalt at den nye AFP-ordningen skal utformes etter mønster av den nye AFP-ordningen i privat sektor. Departementet viste til at det var mange uavklarte spørsmål når det gjelder organisering av ny offentlig AFP og forholdet til AFP i privat

sektor som må utredes nærmere. 1963-kullet fyller 62 år i 2025, slik at det var mer enn fem år til det tidligst skulle utbetales ny offentlig AFP. Departementet ga uttrykk for at det derfor var rom for videre utredning før et konkret lovforslag utformes.

I kapittel 7 i høringsnotatet beskrev departementet utformingen av ny AFP, slik den går fram av avtalen. Avsnitt 7.1 besto av innledning og sammendrag av avtalens punkt 3. Avsnitt 7.2 beskrev beregnings- og uttaksregler for ny AFP. Avsnitt 7.3 beskrev betingelser for ny AFP og avsnitt 7.4 regulering av ny AFP.

Alle virkningsberegninger av avtalen, jf. kapittel 13 og 14 i høringsnotatet inkluderte effektene av ny AFP.

I høringsnotatet ble det foreslått regler for en betinget tjenstepensjon. Betinget tjenstepensjon skal være et tillegg til alderspensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP. I høringsnotatet ble det foreslått at betinget tjenstepensjon fra og med 1. januar 2020 skal tjenes opp med tre prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 G i år med medlemskap i en offentlig tjenstepensjonsordning fram til 62 år. Det ble foreslått at betinget tjenstepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. Ved uttak beregnes den årlige pensjonen ved å dividere den betingede beholdningen med folketrygdens delingstall. Betinget tjenstepensjon skal ikke komme i tillegg til ny AFP, men vil gi økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP.

5.2 Om AFP i Prop. 87 L (2018–2019)

I Prop. 87 L (2018–2019) ble høringsinnspillene om beskrivelsen av ny AFP oppsummert. Nedenfor gjengis oppsummeringen av innspillene om beskrivelsen av ny AFP. Høringsinnspillene om forholdet mellom ny AFP og betinget tjenstepensjon er oppsummert i kapittel 8 om forholdet mellom ny AFP og betinget tjenstepensjon.

Mange av høringsinstansene har kommentert beskrivelsen av ny AFP i høringsnotatet. *Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP)* viser til tredje avsnitt i avtalens punkt 3 om ny AFP, der det heter at ny AFP-ordning «er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor». LOP uttaler at dette ikke betyr at reglene alltid skal være identiske, noe høringsforslaget baserer seg på. LOP gir uttrykk for at det ikke er opplagt at reglene skal være identiske og mener at dette bør diskuteres videre mellom avtalepartene og pensjonistorganisasjonene.

Arbeidstakerorganisasjonene mener departementet snarest må følge opp med lovfesting av ny AFP. De uttaler at det ikke er en holdbar situasjon hvis det samlede regelverket for AFP ikke er avklart innen kort tid. Organisasjonene viser til at det er viktig med regelverksavklaringer som sikrer at mobiliteten mellom offentlig og privat sektor med AFP er fullt ut ivaretatt fra 1. januar 2020, og at det ikke oppstår usikkerhet om dette. *Forsvar offentlig pensjon* har forståelse for at en ikke nå legger opp til endelig regelverk når det gjelder utformingen av AFP, men uttaler at det er svært viktig at dette kommer på plass i god tid før årsskiftet 2019/2020.

Finans Norge støtter at man får et system med større likhet mellom offentlig og privat sektor, noe som forventes å være mobilitetsfremmende, men uttaler at det er uheldig for den enkelte arbeidstaker at reglene om offentlig AFP ikke vil være endelige før AFP i privat sektor er endelig avklart. Finans Norge uttaler at selv om det er flere år til ny AFP

kommer til utbetaling, vil det være en fordel å kunne starte finansieringen av den betingede delen allerede fra 2020. Gjennom videre koordinering og harmonisering av disse regelverkene for AFP, forventer Finans Norge at det oppnås et pensjonssystem som sikrer større grad av mobilitet av arbeidskraft mellom privat og offentlig sektor.

Statens pensjonskasse (SPK) viser til at de uavklarte spørsmålene om organiseringen av ny AFP og forholdet til privat sektor må avklares så fort som mulig, slik at tjenestepensjonsordningene kan planlegge og implementere endringer. 1963-årskullet kan ta ut AFP fra 2025. Det kan virke lenge til 2025, men det er behov for så tidlig avklaring som mulig. Videre må finansieringen av den nye AFP-ytelsen avklares. Dette er en kvalifikasjonsordning, og det opptjenes i dag ingen rettighet som forsikres på tradisjonell måte. SPK peker på at det må avklares hvordan ny AFP skal administreres gjennom overføringsavtalen. Dersom ny AFP skal være en del av overføringsavtalen, må SPK ha informasjon fra andre leverandører, både innenfor offentlig og privat sektor, for å kunne vurdere retten til AFP. Videre må de ha tilgang til pensjonsgivende inntekt i folketrygden for å kunne administrere AFP-ordningen, gi medlemmene prognoser m.m. Dette er informasjon de i dag ikke har. Det er også behov for prinsipper for fordeling av kostnader mellom de berørte ordningene.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP) konstaterer at spørsmålet om forvaltning av den nye AFP-ordningen ikke er omtalt i høringsnotatet, og legger til grunn at AFP også etter 2020 skal forvaltes av tjenestepensjonsleverandørene. KLP antar at overføringsavtalen får en funksjon for ny AFP, noe som sammen med de øvrige elementene vil bidra til et enhetlig system for medlemmer av offentlig tjenestepensjonsordning.

Oslo Pensjonsforsikring (OPF) understreker at det er viktig at nærmere regler for ny offentlig AFP kommer på plass så snart som mulig, slik at det skapes forutsigbarhet for ansatte i offentlig sektor. Å avklare disse reglene er også viktig for arbeidsgivere og tjenestepensjonsleverandører i offentlig sektor. For tjenestepensjonsleverandørenes vedkommende er det viktig med rask avklaring av hvordan ny AFP skal finansieres. I denne forbindelse registrerer OPF at avslutningen av det pågående arbeidet med å utrede mulige endringer i AFP i privat sektor er utsatt til høsten 2019. Dette vanskeliggjør planlegging, kommunikasjon og arbeid med ny offentlig AFP.

Norges ingeniør- og teknologorganisasjon (NITO) uttaler at det er viktig at reglene er på plass såpass tidlig at forutberegneligheten for de aktuelle årskull ivaretas. NITO viser til at i avtalen med Akademikerne heter det at «Ansatte født i 1963 eller senere skal ha en ny AFP-ordning som er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor». Med det som utgangspunktet uttaler NITO at det er vanskelig å forstå at departementet ikke nå har fremmet forslag til regler.

Arbeids- og velferdsdirektoratet viser til at det i praksis er mulig å si fra seg AFP i privat sektor etter at den er igangsatt, for eksempel i tilfeller der bruker får innvilget uføretrygd etter at AFP er igangsatt. Det er imidlertid ikke mulig å sette AFP i gang igjen etter at den er stanset. Frasingelse innebærer derfor at ytelsen opphører for godt.

Pensjonistforbundet viser til at krav om uttak av folketrygd for å kunne motta AFP vil kunne føre til at mange påvirkes til å starte uttaket av alderspensjon fra folketrygden tidligere enn de ellers ville gjort for å være sikker på å motta AFP. Det vil bety at personer med en andel av tjenestepensjonen opptjent før 2020 i bruttoordningen vil få en

samordningsbeholdning som er større enn den beholdningen som faktisk ligger til grunn for beregningen av alderspensjonen fra folketrygden. Vilkårene for uttak av AFP i offentlig sektor bør ikke innrettes slik at det ytterligere stimulerer til å ta ut folketrygden tidlig. Arbeidstakerorganisasjonene mente også at det var unødvendig å kreve samtidig uttak av folketrygd for å få rett til uttak av ny offentlig AFP.

6 Ny AFP – opptjenings- og uttaksregler

6.1 Innledning

Det går fram av avtalen av 3. mars 2018 at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderpensjon fra folketrygden og tjenestepensjonsordningen.

Det framgår av pensjonsavtalen at den årlige pensjonsgivende inntekten i folketrygden vil danne grunnlaget for beregningen av ny AFP. Ny AFP skal baseres på pensjonsgivende inntekt i folketrygden opp til 7,1 G for alle år i alderen 13–61 år. Opptjeningssatsen for ny AFP på 4,21 prosent framgår av pensjonsavtalen.

6.2 Grunnlaget for beregning av AFP

Departementet foreslår at grunnlaget for avtalefestet pensjon skal være årlig pensjonsopptjening på grunnlag av pensjonsgivende inntekt, avtjent førstegangstjeneste, mottak av dagpenger, mottak av uføretrygd og omsorgsarbeid, dvs. de samme opptjeningskomponentene som inngår i beregningen av pensjonsbeholdning etter folketrygdloven § 20-4. Dette er tilsvarende de opptjeningsselementene som brukes i beregningen av AFP i privat sektor. Siste år som tas med i grunnlaget, skal være det kalenderår han eller hun fylte 61 år.

Årlig pensjonsopptjening kan ikke overstige 4,21 prosent av et beløp tilsvarende 7,1 ganger grunnbeløpet. Det er det gjennomsnittlige grunnbeløpet for kalenderåret som legges til grunn.

Dersom avtalefestet pensjon tas ut det kalenderåret arbeidstakeren fyller 62 år, beregnes pensjonen på grunnlag av inntekt mv. til og med det kalenderåret vedkommende fylte 60 år. Grunnlaget for det kalenderåret vedkommende fylte 61 år gis virkning på pensjonen fra januar året etter at likningen foreligger. Grunnlaget oppjusteres i samsvar med lønnsveksten fra inntektsåret fram til virkningstidspunktet. Årlig pensjon økes deretter med 4,21 prosent av det oppjusterte grunnlaget, dividert med delingstallet som gjelder på virkningstidspunktet.

Departementet legger til grunn at NAV skal levere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 som grunnlag for beregning av avtalefestet pensjon, se avsnitt 9.2.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 10.

6.3 Beregning av pensjonen

Departementet foreslår at summen av årlig opptjening utgjør en AFP-beholdning. AFP-beholdningen vil være lik pensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-4, medregnet opptjening til og med kalenderåret en fyller 61 år, omregnet med en opptjeningsatts på 4,21 prosent.

Det framgår av pensjonsavtalen at årlig AFP-ytelse skal framkomme ved å dividere opptjeningen med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Departementet foreslår at årlig AFP beregnes ved at AFP-beholdningen divideres med folketrygdens delingstall.

Det framgår av pensjonsavtalen at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fram til fylte 70 år. Dette innebærer at årlig AFP skal bli høyere ved senere uttak fram til 70 år.

Departementet foreslår at delingstallet som gjelder ved 70 år skal legges til grunn også når AFP tas ut etter fylte 70 år.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 11.

6.4 Uttaksregler

I pensjonsavtalen er det avtalt at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 år etter samme prinsipp som for den fleksible alderspensjonen fra folketrygden. Det innebærer blant annet at den enkelte selv kan velge når pensjonen skal tas ut fra og med 62 år. Ved uttak mellom 62 år og fylte 70 år, vil de årlige pensjonsutbetalingene bli høyere jo senere pensjonen tas ut.

I privat sektor må ny AFP tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden (helt eller delvis) ved uttak før 70 år. Departementet foreslår ikke at tilsvarende regel skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor. Departementet viser til avsnitt 7.2 for departementets vurdering av dette vilkåret. Ny AFP skal inngå i grunnlaget som brukes i vilkårsprøvingen av rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden før 67 år, tilsvarende som AFP i privat sektor.

I privat sektor er AFP en ytelse som ikke tas ut gradert. Departementet legger til grunn at dette også skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor. Det vil være mulig å si fra seg AFP etter at uttak er påbegynt, for eksempel i tilfeller der bruker får innvilget uføretrygd etter at AFP er igangsatt. Det vil imidlertid ikke være mulig å sette AFP i gang igjen etter at den er stanset. Frasingelse innebærer derfor at ytelsen opphører for godt.

I privat sektor kan AFP fritt kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Dette skal også gjelde for ny AFP i offentlig sektor. Dette vil innebære at også videre arbeid i medlemspliktig stilling fritt kan kombineres med uttak av AFP, uten at pensjonen avkortes. Uttak kan også kombineres med annen inntekt.

Det framgår av pensjonsavtalen at årlig AFP-ytelse skal framkomme ved å dividere opptjeningen med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Uttaksreglene vil da være utformet slik at samlet utbetaling er uavhengig av når den enkelte velger å ta ut pensjonen. Delingstallene reflekterer i hovedsak forventet gjenstående levetid på uttakstidspunktet. Delingstallene for det enkelte årskull ivaretar dermed både nøytraliteten og levealdersjusteringen av ny AFP i offentlig sektor.

Det framgår av pensjonsavtalen at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fram til fylte 70 år. I privat sektor legges forholdstallet ved fylte 70 år til grunn, ved uttak etter fylte 70 år. Delingstallet ved fylte 70 år skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor ved uttak etter fylte 70 år. Ny AFP er en kvalifikasjonsordning, der en rekke vilkår må sjekkes før ytelsen utbetales, og bør derfor ikke automatisk komme til utbetaling ved fylte 70 år.

Folketrygdens alderspensjon utbetales tidligst fra måneden etter at kravet ble satt fram. Det samme gjelder for AFP i privat sektor, og departementet legger til grunn at tilsvarende regler også skal gjelde ny AFP i offentlig sektor. Pensjonen utbetales tidligst fra og med måneden etter at det er satt fram krav om uttak av AFP. Krav om uttak kan tidligst settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato, og det kan ikke søkes om uttak tilbake i tid. Det er derfor viktig med god informasjon fra leverandørene til sine medlemmer som nærmer seg 62 år. Ny offentlig AFP kan tidligst tas ut med virkning fra måneden etter at et medlem har fylt 62 år.

Ny AFP kan fritt kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Spørsmålet om hvor lenge arbeidstakeren skal fortsette i arbeid er adskilt fra spørsmålet om når arbeidstakeren skal begynne å ta ut AFP, ut over at arbeidstakeren må fortsette i arbeid fram til ønsket uttakstidspunkt for å ha rett til AFP. Dermed trenger ikke arbeidsgiver å være involvert i beslutningen om når arbeidstakeren skal ta ut AFP. Arbeidstakeren må derfor selv sette fram krav om AFP.

I forslaget til ny § 16 er det tatt inn en bestemmelse som gir anledning til å tilbakekreve feilutbetalt avtalefestet pensjon på tilsvarende måte som etter folketrygdloven § 22-15. For mye utbetalt pensjon kan dekkes gjennom trekk i løpende avtalefestet pensjon. Bestemmelsen er basert på AFP-tilskottsloven § 27. Det foreslås at bestemmelsen gjelder all AFP. Det gjør at dagens bestemmelse om tilbakekreving i § 3 første ledd bokstav g er unødvendig. Forslaget om opphevelse av denne bestemmelsen er ikke ment å endre praksis for feilutbetaling av AFP for dem som er født før 1963.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 3 første ledd bokstav g, § 11 og § 16.

6.5 Regulering

Det framgår av avtalen at ny AFP skal reguleres som alderspensjon i folketrygden. Da avtalen ble inngått, innebar det at pensjon under utbetaling årlig skal reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent. Alderspensjon under utbetaling fra folketrygden og øvrige ytelser i offentlig tjenestepensjon som alderspensjon og gjeldende AFP-ordning i offentlig sektor reguleres fra og med 2022 med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. AFP i privat sektor reguleres med lønnsveksten fratrukket 0,75 prosent.

Departementet vurderer det som naturlig å regulere ny offentlig AFP på samme måte som alderspensjon i folketrygden og øvrige ytelser i offentlig tjenestepensjon, og foreslår derfor at ny offentlig AFP skal reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst.

Regulering skjer med virkning fra 1. mai hvert år. Ved første regulering etter uttak, skal pensjonen reguleres i forhold til når på året pensjonen tas ut.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 12.

7 Ny AFP – kvalifikasjonsregler

7.1 Innledning

Pensjonsavtalen sier at ny AFP skal utformes etter mønster av AFP i privat sektor. For å få rett til ny AFP i privat sektor, må visse krav til arbeidsforholdet og andre forhold være oppfylt. Vilkårene er knyttet til to tidspunkt; ved 62 år og ved uttakstidspunktet for AFP. De to tidspunktene kan være sammenfallende, men behøver ikke å være det. Departementet foreslår i dette kapitlet kvalifikasjonsregler for ny offentlig AFP etter mønster av AFP i privat sektor. Alle vilkårene må være oppfylte for at man kan motta AFP.

Det framgår av pensjonsavtalen at ny AFP skal innføres for ansatte født i 1963 eller senere. De første som vil kunne ta ut ny AFP er de som fyller 62 år i januar 2025 og kan ta ut ny AFP fra februar 2025. Ansatte født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning. I avtalen står det at kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn for ansatte født i 1963–1966 med en tjenestetid på minst ti år. Ansatte født i 1967 eller senere har ordinære kvalifikasjonsregler.

Departementet forstår avtalen slik at det er ansiennitetsvilkåret ved 62 år som fases gradvis inn. De øvrige kvalifikasjonsreglene vil gjelde fullt ut fra og med 1963-kullet. Departementet forstår begrepet «kvalifikasjonstid» i avtalen som ansiennitetsperioden og vilkårene knyttet til den. Ansiennitetsperioden er de siste ni årene før man fyller 62 år.

7.2 Kvalifikasjonsregler for AFP

I høringsnotatet av 17. oktober 2018 om lovforslag for ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor listet departementet opp hvilke vilkår det ble lagt til grunn må være oppfylt ved 62 år og ved uttak for å kunne motta ny offentlig AFP. Vilkårene var i all hovedsak identiske med vilkårene for AFP i privat sektor.

I høringsrunden om lovforslag for ny offentlig tjenstepensjon kom det fram enkelte synspunkter på hvilke kvalifikasjonsregler som skal gjelde for ny offentlig AFP. Blant annet uttalte arbeidstakerorganisasjonene at departementet la til grunn vilkår som ikke er gjengitt i selve pensjonsavtalen av 3. mars. De viste til at det framgår av pensjonsavtalen at ny offentlig AFP skal utformes etter mønster av, og ikke nødvendigvis identisk med privat AFP. Også enkelte andre høringsinstanser argumenterte for at det kan være hensiktsmessig med enklere kvalifikasjonsregler i offentlig sektor.

Departementet ser at det kan være argumenter for å forenkle kvalifikasjonsreglene, både av hensyn til den enkelte mottaker og for å fasilitere automatiserte løsninger. Departementet har likevel kommet til at kvalifikasjonsreglene i privat og offentlig sektor bør være mest mulig sammenfallende. Dersom offentlig AFP har lempeligere kvalifikasjonsregler enn privat sektor, vil dette isolert bidra til å øke utgiftene for offentlig sektor. Det vil videre kunne øke utgiftene for privat sektor dersom partene i privat sektor kommer til at tid fra offentlig sektor skal kunne telle med i ansiennitetsperioden for å kunne få privat AFP. Lempeligere kvalifikasjonsregler i offentlig sektor enn i privat sektor kan dermed gjøre medregning i privat sektor mindre aktuelt.

Departementets vurdering er videre at pensjonsavtalens formulering om at ny offentlig AFP skal utformes etter mønster av AFP i privat sektor må forstås som at ordningene skal utformes mest mulig likt, men med de avvik som går fram av pensjonsavtalen, for eksempel at offentlig AFP skal beregnes med en sats på 4,21 prosent og omregnes til årlig ytelse med delingstall.

Departementet legger derfor til grunn at kvalifikasjonsreglene for ny offentlig AFP skal utformes i tråd med reglene i privat sektor. Et unntak er at departementet foreslår at man ikke skal kreve at ny AFP må tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden. Departementet foreslår heller ikke at man skal kreve en rett til samtidig uttak av alderspensjon fra folketrygden.

Departementet legger til grunn at følgende vilkår må være oppfylt ved 62 år for å motta ny offentlig AFP:

- a) Ha vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene i en stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse. Arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet, og stillingsandelen må minst være 20 prosent av full stilling. Likestilt med stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen stilling hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Samtidige stillinger legges sammen. Arbeidstid i virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon i privat sektor kan medregnes dersom arbeidsforholdet regnes som ansiennitetstid i privat AFP.
- b) I de samme 7 av de siste 9 årene ikke har hatt øvrige inntekter som overstiger den pensjongivende inntekten fra arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen eller virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon.
- c) Ikke har mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold i de siste tre årene før fylte 62 år der den årlige verdien av ytelsene er 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer.

Arbeidstaker som er født i 1963 og som ikke oppfyller ansiennitetskravet i a) og b) kan gis avtalefestet pensjon dersom samlet tjenestetid i offentlig tjenstepensjonsordning er minst ti år og vedkommende ved fylte 62 år har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig avtalefestet pensjon i minst 3 av de siste 5 årene. For arbeidstakere født i årene 1964 til 1966 gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963.

Det er også et vilkår for å kunne motta avtalefestet pensjon at arbeidstakeren ikke har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år. Tidsrom der uføretrygd ikke er kommet til utbetaling, men vedkommende har hatt rett til å få tilbake uføretrygden, regnes ikke som tidsrom med mottak av uføretrygd. Utbetaling av uføretrygd etter fylte 62 år som følge av etteroppgjør for tidsrom før fylte 62 år, regnes heller ikke som mottak av uføretrygd. Arbeidstaker som har rett til, men som ikke har mottatt uføretrygd etter fylte 62 år, har rett til avtalefestet pensjon dersom vedkommende senest ved uttak av pensjonen sier fra seg uføretrygden med virkning fra fylte 62 år.

I a) går det fram at arbeidstakeren ved 62 år må ha vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene i en stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, eller annen stilling hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Det går videre fram at arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet, og at stillingsandelen minst må være 20 prosent av full stilling. At arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet innebærer at stillingsandelen må være høyere enn stillingsandelen hos arbeidsgiver som ikke har pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Det går fram at samtidige stillinger legges sammen. Dette innebærer at samtidige stillinger kan legges sammen både for å vurdere om arbeidsforholdet er hovedarbeidsforholdet og for å vurdere om stillingsandelen er minst 20 prosent. Det går også fram av a) at arbeidstid i virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon i privat sektor kan medregnes dersom arbeidsforholdet regnes som ansiennitetstid i privat AFP. For å medregne tid fra virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon er det Fellesordningens krav til ansiennitet som legges til grunn.

I b) går det fram at arbeidstakeren i de samme 7 av de siste 9 årene som inngår i a) ikke kan ha hatt øvrige inntekter som overstiger den pensjongivende inntekten fra arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen eller virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon. Dette innebærer at tid som er basert på arbeidsforhold som har pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen så må inntekten fra arbeidsforholdene samlet være minst like høye som øvrige inntekter. For at tid fra virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon skal gi kunne medregnes så må inntekten fra virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon samlet være minst like høye som øvrige inntekter.

I c) går det fram at en ikke kan ha mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold i de siste tre årene før fylte 62 år der den årlige verdien av ytelsene er 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer. Dette punktet gjenspeiler § 3-7 vedtektene for Fellesordningen for avtalefestet pensjon (AFP). Bestemmelsene omfatter ikke uføretrygd eller uførepensjon. Ytelser uten arbeidsplikt fra annet enn nåværende eller tidligere arbeidsforhold rammes ikke av bestemmelsen.

I pensjonsavtalen går det fram at kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn. Departementet forstår avtalen slik at det er ansiennitetsvilkår ved 62 år som skal fases gradvis inn, og ikke de øvrige vilkårene. Dette er operasjonalisert ved at arbeidstakere født i 1963 og som ikke oppfyller det ordinære ansiennitetskravet om 7 av 9 siste går kan gis avtalefestet pensjon dersom samlet tjenestetid i offentlig tjenestepensjonsordning er minst ti år og vedkommende ved fylte 62 år har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig avtalefestet pensjon i minst 3 av de siste 5 årene. For arbeidstakere født i årene 1964 til 1966 gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963. Ansatte født i 1967 eller senere har ordinært ansiennitetsvilkår, altså sju av siste ni år. Vilåret om minst ti års tjenestetid i avtalen fra 2018 forstås som ti års opptjening i offentlig tjenestepensjonsordning.

Det er også et vilkår for å kunne motta avtalefestet pensjon at arbeidstakeren ikke har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år.

Departementet legger til grunn at følgende vilkår må være oppfylt på uttakstidspunktet for ny offentlig AFP:

- a) Sammenhengende har vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med rett til medlemskap i Statens pensjonskasse de siste tre årene før uttakstidspunktet. Likestilt med arbeidsgiver som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Stillingen må minst utgjøre 20 prosent av full stilling. Samtidige stillinger legges sammen.
- b) Har en pensjongivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet, og hadde en inntekt som overstiger gjennomsnittlig grunnbeløp i det foregående inntektsåret.
- c) Ikke er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven, betinget tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger.

Som unntak fra tidskravet i a) tillates det opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker ved annen årsak til fraværet enn sykdom eller skade, forutsatt at oppholdet ikke er på slutten eller begynnelsen av treårsperioden. Det tillates ytterligere opptil 78 uker fravær som følge av sykdom eller skade som gir rett til sykepengene, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer.

Er arbeidstakeren på uttakstidspunktet permittert eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal forholdet ikke medføre at arbeidstakeren ikke anses for å oppfylle vilkårene, dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt og periodene med permittering ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven.

I a) går det fram at en sammenhengende må ha vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med rett til medlemskap i Statens pensjonskasse de siste tre årene før uttakstidspunktet. Likestilt med arbeidsgiver som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Stillingen må minst utgjøre 20 prosent av full stilling. Det presiseres at samtidige stillinger kan legges sammen. Som unntak fra tidskravet i a) tillates det opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker ved annen årsak til fraværet enn sykdom eller skade, forutsatt at oppholdet ikke er på slutten eller begynnelsen av treårsperioden. Det tillates ytterligere opptil 78 uker fravær som følge av sykdom eller skade som gir rett til sykepengene, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer. En kan dermed maksimalt ha 104 uker (26 + 78) fravær dersom fraværet skyldes sykdom eller skade. Det presiseres videre at dersom arbeidstakeren på uttakstidspunktet er permittert eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal forholdet ikke medføre at arbeidstakeren ikke anses for å oppfylle vilkårene.

I b) stilles det som krav ved uttakstidspunktet for AFP at en har en pensjongivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på

uttakstidspunktet, og at en hadde en inntekt som overstiger det gjennomsnittlige grunnbeløp i det foregående inntektsåret.

I c) går det fram at en ikke vil kunne få AFP dersom en er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven, betinget tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger. Alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd er pensjon som gis til personer som fratrer med lavere aldersgrense enn den alminnelige aldersgrensen, såkalt særalderspensjon. Punkt c) innebærer altså at de som mottar eller har mottatt særalderspensjon ikke vil få avtalefestet pensjon. Dette gjelder også for gradert pensjon.

I privat sektor må ny AFP tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden (helt eller delvis) ved uttak før 70 år. Dette må blant annet ses i sammenheng med det uttalte målet i omleggingen av AFP-ordningen i privat sektor om at ny AFP skulle bidra til et godt tidligpensjonssystem fra 62 år, jf. St.mld. nr. 5 (2006–2007).

I avtalen mellom LO og NHO av 2. april 2008 om ny AFP i privat sektor het det at «*for å kunne ta ut AFP-påslaget må arbeidstakeren oppfylle folketrygdens opptjeningsregler for å få alderspensjon*». Avtalen stilte altså ikke eksplisitt et vilkår om samtidig uttak, men stilte vilkår om *rett* til alderspensjon fra folketrygden på uttakstidspunktet for AFP. Gjeldende regelverk i privat sektor muliggjør en omgåelse av regelverket om samtidig uttak, da det er fullt mulig å stanse uttak av folketrygd fra måneden etter at AFP-påslaget er innvilget.

I høringsnotatet om ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor av 17. oktober 2018 heter det at departementet legger til grunn at vilkår om samtidig uttak av folketrygdens alderspensjon må være oppfylt på uttakstidspunktet for ny offentlig AFP. I høringsrunden var det særlig dette forslaget som fikk motstand, jf. punkt 5.2.

Departementet foreslår ikke at man skal kreve at ny AFP må tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden. Som Pensjonistforbundet pekte på i høringsrunden om ny offentlig tjenestepensjon vil de første årskullene som omfattes av ny AFP ha størstedelen av sin tjenestepensjon fra bruttoordningen, som samordnes med alderspensjon fra folketrygden. Dersom uttak av offentlig AFP forutsetter uttak av alderspensjon fra folketrygden, vil noen kunne ta ut folketrygden tidligere enn de egentlig ønsker. Videre vil alle offentlig ansatte med pensjonsopptjening før 2020 få utbetalt tjenestepensjon som er opptjent i den gamle bruttoordningen, der det skal gjøres samordningsfradrag for alderspensjon fra folketrygden.

Uttak av alderspensjon fra folketrygden før man går av fra stillingen, vil innebære at bruttopensjonen blir samordnet med en høyere folketrygd enn den som reelt sett utbetales. Dersom man tar ut folketrygden før man fratrer, vil man dermed få en lavere årlig samlet pensjon enn ved et samtidig uttak, samtidig som en da får pensjonsbeholdningen fra folketrygden spredt utover flere utbetalingsår. Dette vil i prinsippet ikke påvirke de samlede pensjonsutbetalingene over livsløpet. Resultatet kan likevel bli at mange vil kunne få en periodisering på sin pensjonsutbetaling som er lite hensiktsmessig, som ikke er ønskelig for den enkelte og som kan være krevende å forklare.

Dersom man ikke stiller krav om å ta ut alderspensjon fra folketrygden for å kunne ta ut ny offentlig AFP, vil dette gjøre administrasjonen av ordningen enklere og gjøre den lettere å forstå for brukerne. Det vil også innebære enklere digitalisering da man unngår å ha en gjensidig avhengighet i saksbehandlingen mellom direktoratet og tjenestepensjonsleverandørene som ville økt kompleksiteten.

Det er også, etter departementets syn, relevant at uttak av påslagspensjon (ordinær tjenestepensjon) i ny offentlig tjenestepensjon ikke stiller krav om samtidig uttak av alderspensjon fra folketrygden.

I AFP i privat sektor, og i departementets skisse av kvalifikasjonsregler for ny AFP i høringsnotatet om ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor, er vilkåret om samtidig uttak av folketrygdens alderspensjon ett av vilkårene for AFP ved uttakstidspunktet. Det vil trolig ikke være mange som ikke har rett til helt eller delvis tidliguttak av alderspensjon fra folketrygden medberegnet AFP. Det vil derfor i liten grad påvirke kostnadene for AFP i offentlig sektor å ikke kreve samtidig uttak av alderspensjon fra folketrygden, og ikke påvirke kostnadene for privat AFP dersom et system for gjensidig medregning og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor etableres.

Departementet mener det er unødvendig med et krav som uansett kan omgås, men som øker kompleksiteten i ordningen for både brukerne og de som administrerer den. Et krav om samtidig uttak har i tillegg uheldige egenskaper spesifikt knyttet til offentlig tjenestepensjon, både pga. betinget tjenestepensjon (se avsnitt 8.3) og samordningsreglene. Departementet mener at å kreve samtidig uttak oppnår flere ugunstige effekter enn fordeler og at en helhetsvurdering tilsier at man ikke bør kreve samtidig uttak. Departementet vurderer at dette er et forholdsvis lite avvik fra AFP i privat sektor og at det i svært liten grad vil være kostnadsdrivende.

Arbeidstakerorganisasjonene uttalte i høringsrunden om ny tjenestepensjon at det er viktig å hensynta de ulike yrkesmønstre i offentlig sektor. Utbredelsen av deltid, ofte flere deltidsstillinger samtidig, kunne ifølge arbeidstakerorganisasjonene gjøre det nødvendig å se nærmere på enkelte av kvalifikasjonsreglene i dagens private AFP som i høringsnotatet ble skissert for ny offentlig AFP.

Departementets forslag til kvalifikasjonsregler legger opp til at samtidige stillinger innenfor overføringsavtalen kan legges sammen for å oppfylle kravene om stillingsandel og inntekt, og kravet om at arbeidsforholdet er hovedarbeidsforholdet. Det har lenge vært gjeldende praksis og regelverk for øvrig offentlig tjenestepensjon at samtidige stillinger slås sammen for å oppfylle krav om full opptjening i bruttoordningen og minstekrav til stillingsandel for å få opptjening. Det er også gjeldende praksis i AFP-ordningen i privat sektor at samtidige stillinger kan slås sammen i vurderingen av stillingsandel, inntekt og hovedarbeidsforhold.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første og tredje ledd og § 9.

Det heter i avtalen at kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn. Departementet forstår avtalen slik at det er ansiennitetsvilkår ved 62 år som skal fases gradvis inn, og ikke de øvrige vilkårene. Ansatte født i 1963–1966, som ikke oppfyller det ordinære

ansiennitetsvilkåret ved 62 år for ny AFP, kan innvilges ny AFP dersom tjenestetiden er minst ti år og vedkommende ved 62 år har vært ansatt i en virksomhet med offentlig AFP i henhold til følgende krav til ansiennitet ved 62 år:

Årskull	Ansiennitetsvilkår
1963	3 av 5 siste år
1964	4 av 6 siste år
1965	5 av 7 siste år
1966	6 av 8 siste år

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 andre ledd.

7.3 Medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP

Som beskrevet i avsnitt 7.2 er vilkårene for AFP knyttet til to tidspunkt; ved fylte 62 år og ved uttakstidspunktet for AFP. De to tidspunktene kan være sammenfallende, men behøver ikke å være det. Vilråene ved både fylte 62 år og ved uttakstidspunktet må være oppfylte for å ha rett til AFP.

Tid i private virksomheter med AFP-avtale skal kunne medregnes i vurderingen om ansiennitetsvilkåret ved 62 år er oppfylt for ny offentlig AFP. Departementet forstår avtalen som at ansiennitet i tråd med regelverket for AFP i privat sektor vil telle med i vurderingen om ansiennitetsvilkåret ved 62 år i offentlig AFP er oppfylt. Tid i private virksomheter med AFP-avtale skal ikke medregnes i vurderingen av om vilkårene knyttet til uttakstidspunktet er oppfylt.

Ansiennitet fra AFP-ordningen i privat sektor vil ikke telle med i de særskilte ansiennitetsvilkårene under innfasingen. Ansatte i årskullene 1963–1966 må enten oppfylle det ordinære ansiennitetsvilkåret, inkludert eventuelt medregnet ansiennitet fra privat sektor, eller oppfylle de særskilte ansiennitetsvilkårene uten medregnet ansiennitet fra privat sektor.

Statistikk fra Statens pensjonskasse viser at 91,5 prosent av SPKs aktive medlemmer ved 62 år i årskullene 1958 og 1959 ville oppfylt ansiennitetsvilkåret om 7 av 9 år uten medregning. Det er ut fra statistikken vanskelig å vite årsakene til at de resterende aktive medlemmene ikke ville oppfylt kravet om 7 av 9 år i arbeid de siste årene ved fylte 62 år. Hvor mange av disse som har opparbeidet seg ansiennitet i den private AFP-ordningen i ansiennitetsperioden, finnes det ingen statistikk over, og er vanskelig å anslå. Ved uttak av pensjon henter SPK inn opptjening fra andre pensjonsordninger i offentlig sektor, og opptjening i annen ordning er tatt med i statistikken der det er kunnskap om det. Det betyr likevel at en andel av de 8,5 prosentene som i statistikken ikke ville oppfylt ansiennitetsvilkåret, vil kunne ha opptjening fra andre ordninger i offentlig sektor, og derfor ville kvalifisert. Beregninger av merutgifter til ny offentlig AFP av medregning av

ansiennitet fra privat sektor, se avsnitt 13.2, indikerer at om lag 5 prosent av offentlige ansatte vil ha behov for medregning av ansiennitet fra privat sektor for å oppnå rett til ny offentlig AFP.

Departementet mener at medregning av kvalifikasjonstid fra AFP-ordningen i privat sektor kun bør gjelde for ansiennitetsvilkåret ved fylte 62 år, og ikke vilkårene ved uttakstidspunktet. Dersom medregning også gjelder for vilkårene ved uttakstidspunktet, har man ingen grense for hvor kort tid i offentlig sektor som kreves før man har rett til ny offentlig AFP. Departementets vurdering er at regelverket må utformes slik at det er klart hvilken AFP-ordning (privat eller offentlig) man kvalifiserer for. Det er ikke gitt at privat AFP vil medregne tid fra offentlig sektor når ny AFP trer i kraft, og det vil da heller ikke være på plass en ordning med refusjon mellom ordningene. Det vil være uheldig at utgiftene ved AFP kan flyttes fra privat til offentlig sektor, uten at det er på plass en refusjonsordning som sørger for kostnadsdeling.

Selv om det kommer på plass et system for gjensidig medregning og refusjon, vil det være problematisk dersom tid på tvers av sektorene også kan medregnes i vilkårene ved uttakstidspunktet. AFP-ordningen i privat sektor er noe gunstigere enn ordningen i offentlig sektor: en sats på 4,21 prosent som omregnes til årlig pensjon ved delingstall gir en lavere ytelse enn en sats på 0,314 prosent som omregnes til årlig ytelse med forholdstall. I et system med gjensidig medregning i både vilkårene ved 62 år og vilkårene ved uttakstidspunktet, vil det da være insentiver til å søke om AFP fra privat sektor istedenfor fra offentlig sektor, selv om man reelt avslutter arbeidslivet i offentlig sektor. Dette vil bidra til å øke de samlede utgiftene til AFP utover det som var intensjonen i avtalen fra mars 2018.

Departementet har tatt initiativ overfor partene i privat sektor til en prosess med mål om et system med gjensidig medregning og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, som vist til i innledningen av høringsnotatet. Gjensidig medregning krever ikke at den private ordningen endrer utforming, men vil medføre at flere får rett til privat AFP og dermed øke pensjonsutbetalingene fra den private ordningen. Medregning er ønskelig for å fremme mobiliteten mellom sektorene. Dersom man får på plass et system for gjensidig medregning, har man fjernet et mobilitetshinder mellom offentlig og privat sektor for eldre arbeidstakere, spesielt i alderen 55 år til 62 år. Man vil dermed i større grad legge til rette for jobbskifter mellom sektorene, som ellers er gunstige for den enkelte, for arbeidsgivere og for samfunnet. Det kan også bidra til at eldre arbeidstakere blir lenger i arbeidslivet ved at det blir enklere å endre karrierevei senere i livet, uten å miste retten til AFP. Selv om det er opp til partene i privat sektor å beslutte om en skal ha et system med medregning av tid fra offentlig til privat sektor ber departementet likevel om innspill til hvordan gjensidig medregning eventuelt kan utformes. Pensjonsavtalen mellom regjeringen og partene i offentlig sektor omtaler en ordning med refusjon av utgifter mellom privat og offentlig AFP, og departementet ber om innspill på hvordan en slik refusjonsordning ev. kan utformes.

Forslaget i dette høringsnotatet legger kun til rette for større mobilitet en vei, og øker ensidig kostnadene i ny offentlig AFP. Ved jobbskifter fra privat sektor med AFP-avtale til offentlig sektor etter fylte 55 år, kan man oppnå rett til offentlig AFP. Ved jobbskifter fra offentlig sektor til privat sektor med AFP-avtale etter fylte 55 år, vil man verken

kvalifisere for offentlig eller privat AFP, med mindre man returnerer til offentlig sektor og jobber i minimum tre år frem til uttakstidspunktet.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd bokstav a.

7.4 Annet

Ny AFP vil utgjøre en større andel av samlet pensjon fra tjenstepensjonsordningen, sammenlignet med gjeldende AFP i offentlig sektor. De største gruppene av offentlig ansatte som ikke vil ha rett på ny AFP er uføre og personer som går av med alderspensjon før 62 år som følge av særaldersgrense. Personer som har gått av før 62 år etter særaldersgrense, vil ha rett til betinget tjenstepensjon, som kompenserer for at ny AFP vil utgjøre en større verdi enn gjeldende AFP. Ansatte med særaldersgrense som oppfyller vilkårene for AFP, vil kunne velge mellom enten særalderspensjon og betinget tjenstepensjon, eller ny AFP.

I avtalen går det fram at spørsmålet om hvorvidt uføre skal kunne få utbetalt betinget tjenstepensjon skal avklares etter at Stortinget har vedtatt reglene i folketrygden. En helhetlig gjennomgang av regelverket for uføre vil bli gjort i oppfølgingen av utvalget som evaluerte pensjonsreformen.

Departementet ber særskilt om innspill til hvorvidt det er særlige hensyn som bør vurderes for utstasjonerte arbeidstakere (for eksempel ansatte i forsvaret og utenriktjeneste), jf. at vedtektene i privat AFP har regler om utstasjonerte arbeidstakere.

8 Ny AFP og forholdet til betinget tjenstepensjon

8.1 Innledning

Det går fram av avtalen at det skal innføres en ordning med betinget tjenstepensjon. Betinget tjenstepensjon blir et tillegg til alderspensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP, og gir økt sikkerhet for den framtidige samlede pensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP.

Det går videre fram av pensjonsavtalen at betinget tjenstepensjon skal tjenes opp med 3,0 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 G i år med medlemskap i en offentlig tjenstepensjonsordning fram til og med det året en fyller 61 år. Betinget tjenstepensjon kan tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. Ved uttak beregnes den årlige pensjonen ved å dividere opptjeningen med folketrygdens delingstall.

Opptjeningsregler for betinget tjenstepensjon er innført fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere, jf. Prop. 87 L (2018–2019), Innst. 314 L (2018–2019), Lovvedtak 72 (2018–2019). Regler for betinget tjenstepensjon går fram kapittel 5 a i lov om Statens pensjonskasse.

8.2 Departementets forslag i høringsnotatet om ny offentlig tjenestepensjon og høringsinstansenes daværende syn

Departementet foreslo i høringsnotatet om ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor av 17.10.2018 at betinget tjenestepensjon ikke skal komme til utbetaling for personer som oppfyller betingelsene for AFP fra privat eller offentlig sektor. Departementet foreslo at de som får utbetalt betinget tjenestepensjon ikke på et senere tidspunkt kan få utbetalt AFP. Departementet ba om høringsinstansenes syn på om det må foreligge avslag på søknad om AFP for å kunne få betinget tjenestepensjon.

I høringsnotatet om ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor og i Prop. 87 L (2018–2019) viste departementet til at det kan være enkelte utfordringer knyttet til forholdet mellom betinget tjenestepensjon og ny AFP.

Det vil for eksempel ikke alltid være avklart på ønsket uttakstidspunkt hvorvidt en på et senere tidspunkt vil kunne oppfylle vilkårene for AFP. Det vil gjelde de som oppfyller ansiennitetsvilkåret for AFP ved 62 år, men som ikke ennå oppfyller vilkår knyttet til uttakstidspunkt.

Mange av høringsinstansene kommenterte de foreslåtte betingelsene for rett til betinget tjenestepensjon. Det var en utbredt holdning at det må foreligge avslag på søknad om ordinær AFP for å kunne få betinget tjenestepensjon, men noen hadde imidlertid en mer nyansert tilnærming. Noen instanser foreslo at for gruppen som fyller ansiennitetsvilkåret ved 62 år, men som ikke fyller vilkår knyttet til uttakstidspunktet, må det lages regler for overgang fra betinget tjenestepensjon til AFP. Disse instansene foreslo at allerede utbetalt betinget tjenestepensjon kan komme til fradrag i den samlede utbetalingen av AFP.

Tjenestepensjonsleverandørene pekte på utfordringer knyttet til informasjon og rådgivning overfor det enkelte medlem i slike saker. Det ble vist til at departementet i høringsnotatet uttalte at tjenestepensjonsleverandørene plikter å opplyse om at mottak av betinget tjenestepensjon innebærer at ordinær AFP ikke kan innvilges. Flere av tjenestepensjonsleverandørene mente at det bør gis noen føringer på omfanget av informasjonsplikten og at departementet bør gi retningslinjer for omfanget av opplysningsplikten.

8.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår, som i høringsnotatet av 17. oktober 2018, at de som får utbetalt betinget tjenestepensjon ikke på et senere tidspunkt kan få utbetalt ny offentlig AFP.

Departementet foreslår at det må foreligge avslag på offentlig AFP for å få betinget tjenestepensjon. Departementet mener det er naturlig siden betinget tjenestepensjon skal være et tillegg til alderspensjon for de som ikke kvalifiserer for ny AFP. Det vil også redusere sjansen for at betinget tjenestepensjon blir tatt ut til ugunst for den enkelte i tilfeller der rett til AFP er oppnådd eller kan oppnås. For å unngå at Fellesordningen belastes unødvendig foreslår departementet at det ikke stilles krav om å dokumentere at også AFP i privat sektor er avslått.

Det vil ikke alltid være avklart på ønsket uttakstidspunkt hvorvidt en på et senere tidspunkt vil kunne oppfylle vilkårene for AFP. Det vil gjelde de som oppfyller

ansiennitetsvilkåret for AFP ved 62 år, men som ikke ennå oppfyller vilkår knyttet til uttakstidspunkt.

Departementet legger til grunn at det i avslag på AFP skal oppgis grunnlaget for avslaget. I tilfeller hvor det foreligger avslag på AFP og det søkes om betinget tjenestepensjon, bør det informeres, på et overordnet nivå, om hvilke vilkår som er reparerbare og hvilke vilkår som ikke er reparerbare.

I de tilfeller der søknad om AFP avslås grunnet reparerbare vilkår, legger departementet til grunn at tjenestepensjonsleverandørene må opplyse om at mottak av betinget tjenestepensjon innebærer at ordinær AFP ikke senere kan innvilges. Betinget tjenestepensjon bør ikke utbetales i slike tilfeller inntil søkeren har bekreftet at uttak fortsatt er ønskelig.

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til privat AFP. Dersom en mottaker av betinget tjenestepensjon innvilges privat AFP, skal utbetalingen av betinget tjenestepensjon opphøre. Det må etableres en hensiktsmessig informasjonsutveksling mellom NAV og tjenestepensjonsleverandørene for å forhindre at betinget tjenestepensjon utbetales i tillegg til privat AFP.

Departementet opplyste i Prop. 87 L (2018–2019) at departementet ville komme tilbake med en ny vurdering av forslaget fra KLP om at betinget tjenestepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år. Det kan oppstå tilfeller der det fortsatt er mulig å oppfylle reparerbare vilkår for AFP også etter 70 år. Departementet foreslår derfor ikke at betinget tjenestepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år.

Departementets vurdering er at det vil komplisere regelverket uforholdsmessig dersom man kan bytte mellom AFP og betinget tjenestepensjon. Det vil blant annet kreve særskilte regler for avkorting eller samordning. Uføre og personer med særaldersgrense som går av med særalderspensjon vil være hovedgruppen av de som ikke vil kvalifisere til ny AFP. For disse vil det være endelig avklart ved tidligste uttakstidspunkt for betinget tjenestepensjon at en ikke vil kunne kvalifisere for AFP.

De som oppfyller ansiennitetsvilkårene, men som ikke oppfyller kravene som må være oppfylt ved uttak, vil måtte stå videre i jobb for å kunne reparere vilkårene som må være oppfylt ved uttak. Departementets vurdering er at det i slike tilfeller trolig er mulig å vente med uttak av betinget tjenestepensjon fram til det er endelig avklart om en vil kunne få AFP. Departementet viser til at øvrig tjenestepensjon (påslagspensjon og oppsatt bruttopensjon), og i det fleste tilfeller alderspensjon fra folketrygden, vil kunne tas ut fra 62 år og uavhengig av om man mottar betinget tjenestepensjon eller AFP.

Departementet legger til grunn at det utarbeides standardinformasjon som oppsummerer kvalifikasjonsreglene for å få AFP og om hvilke krav som er reparerbare og ikke reparerbare.

At departementet foreslår at ny AFP skal kunne tas ut uavhengig av folketrygden (se avsnitt 7.2) vil, slik departementet ser det, også redusere omfanget av tilfeller hvor en oppfylder ansiennitetsvilkåret (7 av 9 siste år) men ikke kvalifikasjonsreglene som må være oppfylt ved uttak. Dersom det er et krav for å motta AFP at en også tar ut alderspensjon fra folketrygden, vil det kunne være tilfeller hvor personer med lav opptjening får avslag på AFP pga. at de ikke kvalifiserer for uttak av folketrygden før 67

år. Når mottak av AFP frikobles fra mottak av alderspensjon fra folketrygden vil en unngå at personer tar ut betinget tjenestepensjon pga. at de ikke kvalifiserer for tidliguttak av folketrygden.

Det vises til lovforslaget i lov om Statens pensjonskasse § 26 f første ledd og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 11 f første ledd.

9 Organisering

9.1 Innledning

I offentlig sektor finnes det forskjellige AFP-ordninger for ulike grupper av arbeidstakere, der hver tjenestepensjonsleverandør administrerer egen AFP-ordning.

Omleggingen av AFP i privat sektor innebar ikke bare en omlegging av selve ytelsen. De tre ulike AFP-ordningene ble også slått sammen til en fellesordning.

Pensjonsavtalen omtaler ikke hvordan ny offentlig AFP skal organiseres. Det er ulike måter ny AFP kan organiseres på. Man kan videreføre organiseringen som i dag der de enkelte leverandørene tar ansvar for å utvikle og drifte nødvendige tjenester for ny AFP, deriblant integrasjon med nødvendige tjenester fra NAV og Fellesordningen for AFP i privat sektor. Alternativt kan leverandørene etablere en type fellesordning der man utvikler og drifter eventuelle fellestjenester for ny AFP. Det kan også tenkes at noen leverandører går sammen om å utvikle løsninger og andre etablerer egne løsninger.

En type fellesordning kan for eksempel bety at én aktør etablerer den nødvendige integrasjon mellom partene i overføringsavtalen og de nødvendige tjenester fra NAV og Fellesordningen for AFP i privat sektor. Dvs. at de nødvendige digitale løsningene for ny AFP utformes som fellesløsning alle partene i overføringsavtalen kan bruke.

Departementets føringer og forslag i dette høringsnotatet omhandler ansvarsfordelingen mellom tjenestepensjonsleverandørene og NAV. Hva som er en formålstjenlig organisering av tjenestepensjonsleverandørenes ansvar, når det gjelder innhenting av informasjon og utvikling av nødvendige tjenester osv. for ny AFP, er i stor grad opp til leverandørene selv å vurdere.

9.2 Ansvarsfordeling mellom tjenestepensjonsleverandørene og NAV

Departementet foreslår at NAVs rolle bør begrenses til å levere opplysninger som NAV forvalter og som er nødvendige i beregning og vilkårsprøving av AFP, levere opplysninger som er nødvendig i premieberegning, bidra til simulering av pensjonsprognoser og å utbetale AFP for de ordningene NAV utbetaler for i dag.

Departementet vurderer at de enkelte tjenestepensjonsleverandørene eller et fellesskap av tjenestepensjonsleverandører bør ha ansvar for å vilkårsprøve, fatte vedtak og beregne ny offentlig AFP. Departementet ser det som naturlig at søknader om AFP rettes til tjenestepensjonsleverandørene, der de også søker om andre pensjoner fra arbeidsforhold.

Departementet vurderer at det er hensiktsmessig at alle vilkår for ny AFP i offentlig sektor vurderes av tjenestepensjonsleverandørene.

Dette gir en klar ansvarsfordeling der alle beslutninger som handler direkte om brukers rett til AFP, gjennomføres av én aktør. På denne måten får brukere i de fleste tilfeller én aktør å forholde seg til for veiledning om vilkår for AFP.

En del brukere vil likevel måtte forholde seg til flere aktører, men temaene for samhandlingen med disse andre aktørene blir da avgrenset til å handle om andre temaer enn vilkårsprøvingen, slik som opplysningsgrunnlaget for AFP-leverandørens beslutninger, og stans eller innvilgelse av andre ytelser enn AFP. Departementet mener dette kan ha stor betydning for brukernes opplevelse av et oversiktlig pensjonssystem.

Departementet vurderer at det er viktig med et tydelig eierskap til ytelsen, og at det er mest brukervennlig at brukerne forholder seg i så stor grad som mulig til én aktør.

I tilfeller hvor søknad om ny AFP er avslått og betinget tjenestepensjon er innvilget, må NAV og tjenestepensjonsleverandørene på hensiktsmessig måte utveksle informasjon som sørger for at utbetaling av betinget tjenestepensjon opphører dersom mottakeren innvilges privat AFP, jf. avsnitt 8.3.

Departementet foreslår at NAVs forpliktelser knyttet til administrasjon av AFP i offentlig sektor lovfestes.

Departementet mener NAV må utlevere pensjonsbeholdningen beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 20. Det vil si beholdningen som består av summen av årlig pensjonsopptjening som er fastsatt på det tidspunktet tjenestepensjonsleverandørene spør, men kun medregnet opptjening for år til og med året den enkelte fyller 61 år. Videre må NAV ettersende tilvekst i opptjeningen for år til og med året pensjonisten fyller 61 år.

I denne summen inngår alle opptjeningselementene, opptjening for pensjongivende inntekt, for perioder med mottak av uføretrygd og dagpenger, avtjening av førstegangstjeneste og omsorgsperioder. I NAVs beregning av pensjonsbeholdning er årlig opptjening 18,1 prosent av et beløp begrenset oppad til 7,1 G. Dvs. at begrensningen på årlig grunnlag som gir opptjening er likt opptjeningsgrunnlaget for ny AFP. Dette betyr at NAV kan utveksle opplysninger om beholdningen direkte og at tjenestepensjonsleverandørene selv kan omregne dette grunnlaget til en AFP-beholdning med satsene som går fram av loven.

Videre må NAV utveksle informasjon om mottak av ytelser som NAV har oversikt over, inkludert mottak av uføretrygd, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og sykepenger, samt opplysning om mottak av AFP fra andre ordninger.

Departementet mener at en slik ansvarsfordeling blir ryddig og tydelig og foreslår at dette går fram av loven, se forslag til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 første og andre ledd.

Fellesordningen for AFP har i dag tilgang til opplysninger fra Aa-registeret (som administreres av NAV). Dersom tjenestepensjonsordningene har behov for dette for sin saksbehandling av AFP i offentlig sektor, vil de trenge hjemmel til dette. Fellesordningens hjemmel finnes i forskrift om arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret

(Aa-register-forskriften) § 10 bokstav b. Vi ber om synspunkter på om det er behov for en slik tilgang.

9.3 Informasjonsutveksling mellom tjenestepensjonsleverandørene og Fellesordning for AFP i privat sektor

Ny offentlig AFP vil kreve informasjonsutveksling mellom tjenestepensjonsleverandørene og Fellesordningen for AFP i privat sektor.

Departementet har lagt til grunn at medregning fra privat sektor kun inngår for å vurdere ansiennitetsvilkåret ved 62 år. Dvs. at det kun er tid hvor en har vært «ansatt og reell arbeidstaker» i virksomhet tilsluttet privat AFP i syv av de ni siste årene før 62 år som kan medregnes. Fellesordningen gjør manuell vilkårsprøving for å vurdere disse forholdene, for alle som søker AFP i privat sektor.

Medregning av ansiennitetstid fra privat sektor innebærer at Fellesordningen vil måtte gjøre tilsvarende vilkårsprøving for eventuelle søkere om offentlig AFP, i tilfeller hvor det er behov for informasjon om ansiennitet i private AFP-virksomheter.

Departementet legger til grunn at det kun er tilfeller hvor en søker ikke oppfyller ansiennitetskravet gjennom arbeid hos en arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen at Fellesordningen skal utveksle informasjon til tjenestepensjonsleverandører i offentlig sektor. Departementet legger videre til grunn at Fellesordningens oppgave i disse tilfellene blir å sjekke ansiennitetstid og videreformidle dette til den aktuelle tjenestepensjonsleverandøren. Ansiennitetstid skal vurderes på samme måte som ved søknad om privat AFP, dvs. at det er private AFPs vilkår for ansiennitet som legges til grunn.

De fleste vil kvalifisere for AFP basert på tjenestetid innenfor offentlig sektor, og det vil i de fleste tilfeller ikke være relevant å innhente opplysninger om tid fra privat AFP. Som omtalt i avsnitt 7.3 viser statistikk fra Statens pensjonskasse at 91,5 prosent av SPKs aktive medlemmer ved 62 år i årskullene 1958 og 1959 ville oppfylt ansiennitetsvilkåret om 7 av 9 år uten medregning fra privat sektor. Noen av de resterende 8,5 prosent som ikke ville oppfylt ansiennitetsvilkåret uten medregning vil kunne ha tid fra privat sektor.

Beregninger (se avsnitt 13.2) indikerer at utgiftene til ny offentlig AFP, når ordningen er fullt ut innfasert, blir om lag 4–5 prosent høyere pga. medregning fra privat sektor. Dersom vi legger til grunn at 5 prosent av de som søker offentlig AFP vil ha tid fra privat sektor fra ansiennitetsperioden, anslår departementet at det vil være snakk om et årlig omfang på mellom 500 og 1000 tilfeller.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 tredje ledd.

9.4 Vedtaksmyndighet og klagebehandling

All myndighet til å fatte vedtak om innvilgelse og avslag i en enkelt AFP-sak bør ligge hos én aktør. Dette vil være mer oversiktlig for brukerne enn slik saksbehandlingsprosessene for AFP i statlig og privat sektor er lagt opp i dag. Departementet legger til grunn at det er tjenestepensjonsleverandørene, eller et fellesskap av tjenestepensjonsleverandører, som fatter vedtak om innvilgelse og avslag av AFP.

Opplysninger fra NAV som er relevante for tjenstepensjonsordningenes AFP-saksbehandling, beregning av pensjonsbeholdning og mottak av andre ytelser, fastsettes i henhold til regler om andre ytelser enn AFP. Det vil si at klageprosessen på beregningsgrunnlag eller andre opplysninger fra NAV, som har betydning for retten til AFP, kan følge den etablerte klageprosessen i NAV.

Det kan likevel bli behov for at tjenstepensjonsleverandører setter sin behandling av klager på AFP-vedtak på vent, i påvente av at NAV skal behandle klage på NAVs beslutninger som ligger til grunn for fastsetting av opplysningene som tjenstepensjonsleverandørene har lagt til grunn i AFP-saksbehandlingen.

En ordning hvor ansiennitet fra privat sektor skal medregnes for AFP i offentlig sektor, vil naturlig også medføre at enkelte vedtak som påklages vil berøre det grunnlag som er oversendt fra Fellesordningen for AFP i privat sektor hva gjelder ansiennitet i privat sektor. Klage på grunnlaget fra Fellesordningen kan følge den etablerte klageprosessen i Fellesordningen. Dersom klage berører grunnlaget som er oversendt fra Fellesordningen fra AFP, må tjenstepensjonsleverandør sette sin klagebehandling på vent i påvente av Fellesordningens behandling av klagen.

Det vises til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13.

10 Andre endringsforslag

Som følge av de nye reglene om AFP for dem som er født etter 1962, foreslås det også endringer i kapitlet her for eksisterende regelverk. Dersom det er behov for å endre andre lovfestede regler, ber vi om å få innspill om dette.

10.1 Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse

Det foreslås at lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse deles inn i kapitler der kapittel 1 gjelder arbeidstakere født før 1963, mens kapittel 2 gjelder arbeidstakere født etter 1962. Kapittel 3 gjelder forskjellige bestemmelser og kapittel 4 gjelder ikrafttredelse og overgangsbestemmelser.

Det foreslås også endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse §§ 1, 2, 3, og 5 for å tilpasse loven til at loven også får regler om AFP for dem som er født etter 1962. De nevnte bestemmelsene gjelder AFP for dem som er født før 1963.

§ 5 første ledd første punktum fastslår at pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder tilståelse og utbetaling av pensjoner. Det gjøres en tilføyelse av at ansvaret også inkluderer innvilgelse av pensjon. Endringen er ikke ment å endre noe i dagens ansvarsfordeling mellom Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse.

Någjeldende § 6 om statsgaranti er flyttet til § 15 mens någjeldende § 7 om muligheten til å gi forskrift er flyttet til § 6. Videre er någjeldende § 8 om ikrafttredelse flyttet til ny § 17. I forslaget til ny § 14 er det også tatt inn en hjemmel for departementet til å gi

utfyllende bestemmelser i forskrift som utfyller vilkårene for AFP for dem som er født etter 1962.

10.2 Endringer i folketrygdloven

I folketrygdloven § 3-19 er det gitt mulighet for å gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar AFP etter AFP-tilskottsloven § 12 eller AFP fra offentlig pensjonsordning før fylte 65 år. Bestemmelsen foreslås endret slik at departementet kan gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1 eller tilsvarende ordning. Henvisingen til AFP-tilskottsloven § 12 er ikke lenger aktuell.

I folketrygdloven § 4-24 fjerde ledd framgår det at retten til dagpenger faller bort når medlemmet mottar ugradert avtalefestet pensjon, unntatt pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3. Unntaket utvides til å gjelde AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2.

Etter folketrygdloven § 8-52 første ledd første punktum gis det ikke sykepenges til et medlem som mottar ugradert avtalefestet pensjon. Det er gjort unntak i andre punktum for medlem som mottar avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3. Andre punktum utvides til å gjelde AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2.

Folketrygdloven kapittel 16 regulerer ytelser til tidligere familiepleiere. Etter § 16-10 faller ytelsen bort blant annet når familiepleieren mottar avtalefestet pensjon fra en offentlig tjenstepensjonsordning eller avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 4. Gjennom endringen presiseres det at regelen i bokstav c gjelder tidsbegrenset AFP som ytes i perioden mellom fylte 62 til 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning. Bestemmelsene om tidsbegrenset AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4 ble opphevet i 2019 og blir ikke derfor ikke omtalt videre i bestemmelsen. Ved lov 18. desember 2020 nr. 139 er det vedtatt at folketrygdloven kapittel 16 skal opphøre, og det er vedtatt enkelte overgangsregler i et nytt kapittel 17 A. Endringsloven skal etter planen tre i kraft fra 1. januar 2024. Dersom endringsloven trer i kraft før endringene i AFP-regelverket som høringsforslaget her gjelder, er den foreslått endringen i § 16-10 ikke lenger aktuell.

§ 17-8 gjelder forholdet mellom pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter fjerde ledd er det ytelser som skal likestilles med arbeidsinntekt. På tilsvarende måte som for pensjonsytelser etter AFP-tilskottsloven kapitlene 2 og 3 inkluderes også avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning. Ved lov 18. desember 2020 nr. 139 er det vedtatt endringer i folketrygdloven kapittel 17. Endringsloven skal som nevnt ovenfor etter planen tre i kraft fra 1. januar 2024. Dersom endringsloven trer i kraft før endringene i AFP-regelverket som høringsforslaget her gjelder, er den foreslått endringen i § 17-8 ikke lenger aktuell.

Videre er det foreslått endringer i folketrygdloven § 17-11 første ledd bokstav c om når gjenlevende ektefelles rett til ytelser etter folketrygdloven kapittel 17 faller bort. Etter bokstav c faller ytelsen bort når gjenlevende ektefelle mottar AFP fra en offentlig pensjonsordning eller AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4. Gjennom endringen presiseres det at regelen gjelder tidsbegrenset AFP som ytes i perioden mellom fylte 62

til 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning. Bestemmelsene om tidsbegrenset AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4 ble opphevet i 2019 og blir ikke derfor ikke omtalt videre i bestemmelsen. Dersom lov 18. desember 2020 nr. 139 trer i kraft før endringene i AFP-regelverket som høringsforslaget her gjelder, er den foreslått endringen i § 17-11 ikke lenger aktuell.

Folketrygdloven § 20-15 gir vilkårene for å kunne ta ut alderspensjon før fylte 67 år. Nivået på alderspensjonen må være av en viss størrelse. Etter tredje ledd framgår det at livsvarig AFP som det gis statstilskott til (privat AFP etter AFP-tilskottsloven), skal tas med i vurderingen av om minstenivået er oppnådd. Gjennom endringen vil også livsvarig AFP fra offentlig tjenstepensjonsordning inngå i beregningen. Tilsvarende bestemmelse etter folketrygdloven kapittel 19 (§ 19-11 tredje ledd) er ikke endret siden dette kapitlet ikke gjelder for dem som er født etter 1962.

Etter folketrygdloven § 17-3 gjelder et krav om forutgående medlemskap i folketrygden for avdøde for rett til pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle. Mottak av pensjon eller uføretrygd etter folketrygdloven til avdøde regnes med når vilkåret skal vurderes. Tidsrom da avdøde hadde AFP med statstilskott er likestilt med tidsrom med pensjon fra folketrygden. Tilsvarende gjelder for barnepensjon etter § 18-2, og også etter endringene som er gjort i folketrygdens regler for etterlatteytelser som følge av lov 18. desember 2020 nr. 139 om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser), jf. § 17-2 og 19-2 a. De nevnte bestemmelsene er ikke foreslått endret i høringsnotatet her. Det at privat AFP regnes med, ble tatt inn i folketrygdloven i desember 1998 gjennom lov 18. desember 1998 nr. 86, og Ot.prp. nr. 4 (1998–1999) kapittel 15 gir begrunnelsen. Der ble det vist til praksis, at privat AFP opphørte ved 67 år, at ordningen ikke ga barnepensjon eller vanlig etterlattepensjon og at den utvidende tolkningen sikret også etterlatte etter personer med AFP tilfredsstillende ytelser dersom pensjonisten skulle falle fra. Det ble presisert at pensjonsordninger som selv sikrer de gjenlevende ordinære rettigheter, her nevnes Statens pensjonskasse som eksempel, ikke skulle omfattes. AFP er nå endret til en livsvarig ytelse, og offentlige tjenstepensjonsordninger yter også etterlattepensjoner. Vi ber om høringsinstansene syn på om mottak av AFP bør regnes med i kravet om forutgående medlemskap i folketrygden i de nevnte bestemmelsene.

10.3 Endringer i lov om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser)

Ved lov 18. desember 2020 nr. 139 er det vedtatt endringer i folketrygdloven kapittel 17. Endringsloven skal etter planen tre i kraft fra 1. januar 2024.

Den endrede bestemmelsen i folketrygdlovens § 17-9 gjelder forholdet mellom stønad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter tredje ledd er en rekke ytelser likestilt med arbeidsinntekt. På tilsvarende måte som for privat AFP regnes også den nye AFP-ytelsen etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 som arbeidsinntekt i denne sammenheng.

Endringen av § 17-11 og § 17 A-5 gjelder bortfall av ytelser til gjenlevende ektefelle. Presiseringen i bestemmelsenes første ledd bokstav c er at mottak av en tidsbegrenset avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig

tjenestepensjonsordning skal medføre bortfall av ytelsen. Dette er AFP for dem som er født før 1963.

§ 17 A-6 gjelder forholdet mellom pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter fjerde ledd er en rekke ytelser likestilt med arbeidsinntekt. På tilsvarende måte som for privat AFP regnes også den nye AFP-ytelsen etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 som arbeidsinntekt i denne sammenheng.

10.4 Endringer i lov om Statens pensjonskasse

Etter § 21 fjerde ledd i lov om Statens pensjonskasse har et medlem rett til tjenestepensjonsberegnet AFP i perioden mellom 65 og 67 år dersom arbeidstakeren har fratrudd med pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Gjennom endringen presiseres det at bestemmelsen gjelder AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1.

I § 28 andre ledd andre og tredje punktum vises det til samordningsloven § 1. Bestemmelsene foreslås endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd blir tatt ut.

10.5 Endring i lov om pensjonsordning for sykepleiere

I § 13 andre ledd andre og tredje punktum vises det til samordningsloven § 1. Bestemmelsene foreslås endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd blir tatt ut.

10.6 Endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

I § 11 andre ledd andre og tredje punktum vises det til samordningsloven § 1. Bestemmelsene foreslås endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd blir tatt ut.

10.7 Endringer i samordningsloven

I § 1 er nummeret innledningsvis i bestemmelsen tatt ut i første ledd. Det er ingen tilsvarende nummerering i andre ledd. Endringen medfører også endringer i henvisningen til § 1 i § 20 femte ledd, § 21 femte ledd og § 23 nr. 3 andre ledd.

§ 1 første ledd bokstav a gjelder «Tjenestepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere, herunder pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon som tas ut mellom 65 og 67 år.» Det er presisert i teksten at omtalen av AFP gjelder den tidsbegrensede ytelsen mellom 65 og 67 år for dem som er født før 1963.

11 Finansiering

11.1 Innledning

I dag er AFP i offentlig sektor ulikt finansiert i de ulike ordningene. Ordningene er delvis forhåndsfinansiert, delvis løpende finansiert og delvis finansiert med engangspremier. Graden av utjevning av premien for AFP varierer i dag mellom aktørene og før og etter 65 år. Departementet gir i høringsnotatet her ingen føringer for hvordan tjenstepensjonsleverandørene bør finansiere ny AFP, og legger til grunn at tjenstepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter innenfor eksisterende regelverk.

11.2 Premieberegning og grad av forhåndsfinansiering

I kommunal sektor forhåndsfinansieres ikke AFP, men dekkes gjennom engangspremier når AFP tas ut. Det gis anledning både til å jevne ut premiene innenfor fellesordningene eller finansiere dette individuelt for hver enkelt forsikringstaker.

Innenfor KS-tariffområdet er det anledning for den enkelte kommune å ha selvrisiko for AFP før 65 år, mens AFP fra 65 år må utjevnes. Motivasjonen for å ikke kreve utjevning av AFP, er å holde eldre arbeidstakere i jobb så lenge som mulig. Dersom kommunen selv har det direkte økonomiske ansvaret for å finansiere AFP-pensjonen uten utjevning med andre kommuner, vil det kunne ha en positiv likviditetsmessig effekt for kommunen å holde folk lengre i arbeid.

I SPK beregnes en årlig premie for dagens AFP for å dekke inn finansieringen fra 65 til 67 år for lærerne. Dersom medlemmet tar ut AFP tidligere, påløper en engangspremie, mens hvis medlemmet ikke har tatt ut AFP ved 65 år, tilbakeføres avsatt reserve.

Med virkning fra 2022 ble det innført en ny virksomhetsspesifikk og hendelsesbasert premiemodell for betaling av pensjonspremie for statlige virksomheter. Det ble gjort visse tilpasninger som i noen grad begrenser hvilke pensjonselementer, herunder finansiering av AFP for ansatte født før 1963, som de statlige virksomhetene får ansvar for. Finansiering av uttak av AFP for ansatte født før 1963 håndteres nå ved at de statlige virksomhetene betaler en premie ut fra forventet antall år med uttak av tidligpensjon. Virksomhetene blir videre ansvarliggjort for halvparten av kostnadene (positive eller negative) som oppstår som følge av at faktisk uttak avviker fra forventet uttak.

Departementet antar at det fortsatt vil være hensiktsmessig at den nye AFP-ordningen finansieres gjennom engangspremier ved uttak i kommunal sektor og med løpende premier og engangspremier ved uttak i SPK.

Indirekte vil deler av AFP finansieres løpende også i kommunal sektor gjennom at det betales løpende premie for betinget tjenstepensjon. Betinget tjenstepensjon kommer kun til utbetaling i de tilfeller hvor det ikke gis AFP, og premieinnbetaling til betinget tjenstepensjon vil da naturlig gå til fradrag i engangspremien for full AFP. Premien for ny AFP vil da bli forskjellen mellom reservekravet tilsvarende engangspremie for full AFP og reserven tilhørende betinget tjenstepensjon.

11.3 Refusjon internt i offentlig sektor

Det er ulike måter kostnadene ved AFP kan fordeles mellom tjenestepensjonsleverandørene. Kostnadene kan tilfalle siste ordning, de kan fordeles basert på ansiennitetsperioden, det vil si de siste ni årene før 62-årsdagen, eller fordeles basert på all tid i offentlig sektor.

Departementet har ingen bestemt oppfatning om hvordan refusjon mellom ordningene bør utformes. Departementet ser imidlertid at det kan være fordeler ved at fordelingen skjer med utgangspunkt i all tid i offentlig sektor, ettersom dette gjenspeiler hvor det er betalt inn premie. Andelen refusjon av AFP vil dermed være i samme størrelsesorden som refusjon av ordinær alderspensjonsytelse under overføringsavtalen.

Departementet legger til grunn at fordeling og refusjon mellom ordningene i offentlig sektor skal være lik, også dersom det er tid fra privat sektor som fører til at et medlem får rett på AFP fra offentlig sektor.

Departementet legger til grunn at medregning og refusjoner i offentlig sektor kan løses gjennom overføringsavtalen.

Departementet antar at det vil være ordninger som følger regelverket for offentlig tjenestepensjon, men som ikke er en del av overføringsavtalen, som også skal ha ny offentlig AFP for sine medlemmer som er født i 1963 eller senere. Det er ikke åpenbart hvordan slike ordninger skal virke sammen med ordningene som er en del av overføringsavtalen når det gjelder ny AFP. En mulighet er at det etableres en egen overføringsavtale for AFP hvor disse ordningene inngår. Departementet ber særskilt om høringsinstansenes synspunkt på hvordan refusjoner mellom ordninger som ikke er part i overføringsavtalen bør reguleres.

12 Mulig reformert AFP i privat sektor og pensjonsavtalen

Pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 sier at dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor, kan partene endre avtalen. LO og NHO ble i tariffoppgjøret 2018 enige om å utrede alternativer til dagens AFP-ordning i privat sektor. Av protokollen fra tariffoppgjøret framgår det at et felles mål for en framtidig AFP-ordning er at det skal være bedre samsvar mellom tid i AFP-bedrift og hva man får utbetalt i pensjon. Av protokollen følger det videre at partenes mål for en framtidig ordning er at full opptjening i ordningen skal gi en ytelse på linje med dagens nivå, og at bedriftenes kostnader til AFP-ordningen skal holdes på samme nivå som i dag. Det framkommer også at en ny ordning skal være en kvalifiseringsordning.

Utredningsarbeidet ble gjennomført av LO og NHO med bistand fra Finansdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Utredningen ble sluttført våren 2021 og er dokumentert i rapporten «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor». I rapporten beskrives en skisse til en modell som et utgangspunkt for forhandlinger om en reformert AFP-ordning. Dette ble imidlertid ikke løftet inn i tariffoppgjøret våren 2022, og i LO-kongressens pensjonspolitiske vedtak fra

juni 2022 heter det at utredningen om reformert AFP på et senere tidspunkt vil danne grunnlag for forhandlinger om ev. endringer i AFP-ordningen. Videre skriver LO i vedtaket at erfaringene så langt innebærer at slike endringer må forhandles i et samordnet hovedoppgjør, samt at ny privat AFP må avtales i inneværende stortingsperiode.

På bakgrunn av dette kan det ikke utelukkes at LO og NHO avtaler større endringer i AFP-ordningen i privat sektor i forbindelse med tariffoppgjøret 2024. Samtidig vurderer departementet at det nå er behov for å regelfeste den AFP-ordningen som er beskrevet i pensjonsavtalen fra 3. mars 2018, og at partene i offentlig sektor må vurdere sin AFP-ordning på ny dersom det blir enighet i privat sektor om en omlegging. Skissen til reformert AFP som er utredet i privat sektor kan etter departementets vurdering ikke virke parallelt med AFP-ordningen som er avtalt i offentlig sektor uten tilpasninger i begge ordninger. Det vil i den forbindelse kunne være behov for å vurdere en mulig omlegging til reformert AFP også i offentlig sektor. Det vil etter departementets vurdering ikke være mulig å regelfeste og implementere en ev. reformert AFP i tide slik at ytelsen kan utbetales til 1963-kullet som fyller 62 år i 2025.

13 Økonomiske, administrative og likestillingsmessige konsekvenser. Ikrafttredelse

13.1 Innledning

Kapitlet belyser økonomiske, administrative og likestillingsmessige virkninger av forslaget om ny offentlig AFP. Avsnitt 13.2 gir anslag på de økonomiske virkningene av lovforslagene og avsnitt 13.3 diskuterer de administrative konsekvensene. I avsnitt 13.4 omtales likestillingsmessige konsekvenser. Forslag til lovens ikrafttredelse omtales i avsnitt 13.5.

13.2 Anslag på økonomiske konsekvenser

Ny AFP var inkludert i anslaget på økonomiske konsekvenser som ble presentert i Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenestepensjon. I proposisjonen viste departementet til at det er krevende å vurdere de økonomiske konsekvensene knyttet til omleggingen av pensjonsordningene i offentlig sektor, siden deler av pensjonsreformen – levealdersjustering og nye regler for regulering av pensjon under utbetaling – allerede var innført. De økonomiske konsekvensene ble beregnet ved hjelp av Statistisk sentralbyrås mikrosimuleringsmodell MOSART. Modellen inneholder det detaljerte regelverket for pensjonssystemet, historiske og framskrevne inntektshistorier for hvert individ, samt informasjon om hvordan den yrkesaktive karrieren er fordelt mellom privat og offentlig sektor.

De økonomiske konsekvensene ble i Prop. 87 L (2018–2019) belyst med å sammenligne utgiftene med to alternativer: (1) sammenliknet med en videreføring av regelverket for offentlig tjenestepensjon slik det var i 2018, og (2) sammenliknet med en kontrafaktisk bane som viste utviklingen dersom pensjonsreformen i 2011 ikke hadde funnet sted. Beregningene omfattet alle ytelser som utbetales som følge av medlemskap i en offentlig

tjenestepensjonsordning: bruttopensjon, dagens og ny AFP, påslagspensjon, betinget tjenestepensjon, individuell garanti, 2011-tillegg og overgangstillegg.

I beregningene som ble vist fram i proposisjonen var alle ytelsene slått sammen. Poenget med å slå sammen alle ytelsene er at omleggingen forskyver mange av utbetalingene mellom ordningene, men at alle i siste instans er ytelser til personer som har arbeidet i offentlig sektor og som har gått ut av arbeidslivet på grunn av alder.

Beregningene viste at utgiftene til offentlig tjenestepensjon isolert sett faller på kort sikt som følge av omleggingen til ny offentlig tjenestepensjon, fra om lag 55 mrd. kroner (2022 G) til om lag 50 mrd. kroner i år 2030. Endringen på kort sikt skyldes i stor grad omleggingen av AFP-ordningen fra en tidligpensjon til et livsvarig påslag, som skyver utgiftene til offentlig tjenestepensjon ut i tid. Tilsvarende vil utgiftene til i folketrygden framskyndes, siden mange av de som tar ut ny offentlig AFP også vil ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år. Beregningene viser at fra år 2044 vil ny offentlig tjenestepensjon gi høyere utgifter sammenliknet med en videreføring av reglene som gjaldt i 2018. Sammenliknet med regelverket slik det var før 2011, vil imidlertid ny offentlig tjenestepensjon begrense utgiftsveksten betydelig, jf. figur 14.1 og tilhørende omtale i Prop. 87 L (2018–2019).

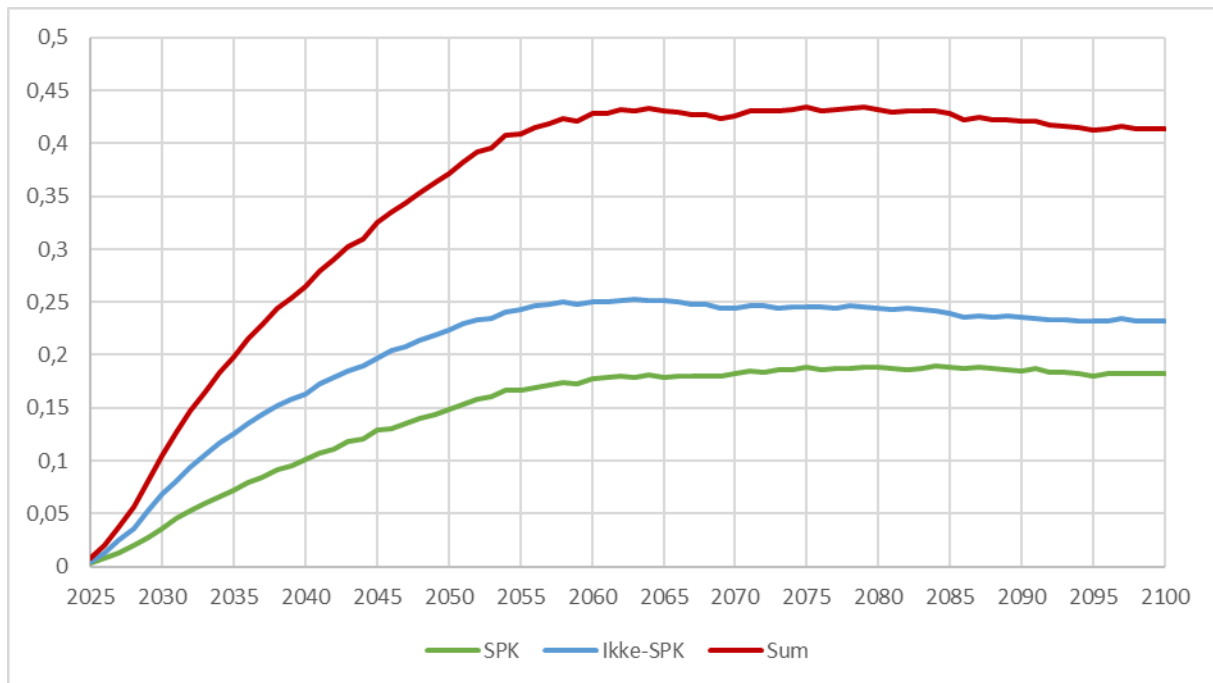
Opptjeningsreglene og opptjeningssatser i ny offentlig tjenestepensjon, inkludert satsen for betinget tjenestepensjon, er fastsatt i lov, jf. lov om Statens pensjonskasse kapittel 5 a. Opptjeningssatsen for ny offentlig AFP følger av pensjonsavtalen av 3. mars 2018. Dimensjoneringen av de ulike elementene i offentlig tjenestepensjon henger sammen, og satsene ble satt i forbindelse med fastsettelsen av pensjonsavtalen. Ny offentlig AFP vil være under innfasing i 30–40 år. Dette medfører at omleggingen isolert sett gir mindretgifter fram til rundt år 2040–2045, selv om omleggingen gir merutgifter på lengre sikt, sammenliknet med en videreføring av gjeldende AFP-ordning i offentlig sektor. Ny ordning vil samtidig framskynde utgiftene til alderspensjon i folketrygden, siden ny offentlig AFP kan tas ut samtidig med folketrygd (i motsetning til gjeldende ordning).

Det er etter departementets syn ikke formålstjenlig å anslå de økonomiske konsekvensene av omleggingen av AFP-ordningen isolert sett – både fordi det er vanskelig å se for seg en omlegging av AFP-ordningen samtidig med en videreføring av den gamle bruttoordningen, og fordi opptjeningsssatsene i de ulike elementene av offentlig tjenestepensjon henger sammen og er fastsatt simultant. Departementet viser derfor til Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenestepensjon for en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene av omleggingen av offentlig tjenestepensjon.

Pensjonsavtalen legger til grunn medregning av ansiennitet mellom privat og offentlig sektor, jf. avsnitt 7.3. Statistisk sentralbyrå har gjennomført beregninger som illustrerer de økonomiske konsekvensene av medregning av ansiennitet fra privat sektor i offentlig sektor. I beregningene er det lagt til grunn at offentlig ansatte har rett til offentlig AFP dersom de har arbeidet de 7 av siste 9 år (3 av 5 for 1963-kullet, 4 av 6 for 1964-kullet osv.) før fylte 62 år i offentlig sektor og/eller private AFP-virksomheter.

Figur 1 viser merutgifter til ny AFP i offentlig sektor som følge av medregning av ansiennitet fra privat sektor.

Figur 1: Merutgifter til ny offentlig tjenstepensjon som følge av medregning av ansiennitet fra virksomheter i privat sektor med AFP-avtale. 2025–2100. Mrd. kroner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Grønn linje viser merutgiftene knyttet til medregning for medlemmer i Statens pensjonskasse, mens blå linje viser merutgiftene knyttet til medlemmer i øvrige offentlige pensjonsordninger. Rød linje viser summen av disse, altså samlede merutgifter i offentlig sektor som følger av medregning. Det framgår av figuren at merutgiftene for offentlig tjenstepensjon knyttet til medregning av tid i private AFP-virksomheter er anslått til 116 mill. kroner i 2030, 265 mill. kroner i 2040, og 372 mill. kroner i 2050. De årlige merutgiftene når ordningen er fullt innfasert rundt 2060 er anslått til om lag 415–430 mill. kroner. Dette utgjør om lag 2–3 prosent av de anslåtte utgiftene til ny offentlig AFP. Beregningene tar ikke hensyn til at ensidig medregning kan påvirke overgangsratene fra privat til offentlig sektor, og kostnadene kan øke dersom overgangsratene øker som følge av regelendringene.

Selv om AFP-utgiftene kun øker med 2–3 prosent som følge av medregning, vil en større andel enn 2–3 prosent av de offentlig ansatte få innvilget AFP som følge av medregning av ansiennitet fra privat sektor. Offentlig ansatte som ikke har rett til AFP vil få betinget tjenstepensjon. Dette demper konsekvensene for den enkelte av å falle ut av AFP-ordningen, og vil samtidig medføre at de merutgiftene til ny offentlig AFP som følger av medregning motsvares av mindreutgifter til betinget tjenstepensjon. Dette er hensyntatt i beregningene og figuren over.

På lengre sikt, når ordinære ansiennitetsvilkår er fullt innfasert, vil medregning av tid fra privat sektor øke AFP-utgiftene (ekskl. betinget tjenstepensjon) i offentlig sektor med 4–5 prosent. Dette indikerer at om lag 5 prosent av offentlige ansatte vil ha behov for medregning av ansiennitet fra privat sektor for å få rett til AFP i offentlig sektor.

Departementet vil avslutningsvis bemerke at framskrivinger av pensjonsutgiftene mange tiår fram i tid er usikre. Selv om MOSART er den mest velegnede simuleringsmodellen

for å anslå økonomiske konsekvenser av endringer i pensjonsregelverket, vil usikkerheten være stor; spesielt i en kvalifiseringsordning som AFP hvor det er en rekke kvalifiseringsvilkår som det ikke er mulig å hensynta i modellen. Særaldersgrensene bidrar også til økt usikkerhet, da SSB ikke har informasjon om hvem som har særaldersgrenser. Utgiftsanslagene tar derfor ikke hensyn til at deler av offentlig sektor har stillinger med særaldersgrense. Pensjonsutgiftene til dem som har særaldersgrenser simuleres og beregnes i MOSART som om de har samme regler, aldersgrense og uttaksmønster som andre offentlige ansatte. Hvorvidt dette overvurderer eller undervurderer utgiftsanslagene, vil først være mulig å anslå når pensjonssystemet for personer med særaldersgrenser er tilpasset påslagsordningen.

13.3 Administrative konsekvenser

Nye AFP vil ha betydelige administrative konsekvenser for tjenstepensjonsleverandørene, NAV og Fellesordningen for AFP i privat sektor. Det er for tidlig å gi et kvalifisert anslag på kostnadene knyttet til utvikling og drift av nødvendige tjenester for ny AFP. Kostnadene vil også avhenge av det endelige regelverket, og organiseringen av ordningen. De totale kostnadene vil trolig være lavere ved en eventuell utvikling av en eller flere fellesløsninger, blant annet mellom tjenstepensjonsleverandørene og NAV, og mellom tjenstepensjonsleverandørene og Fellesordningen for AFP i privat sektor.

Iverksettelse og forvaltning av reformen vil medføre store administrative konsekvenser for NAV med blant annet betydelige utviklingskostnader og drift og forvaltningskostnader. Systemer for saksbehandling av alderspensjon og utbetaling vil måtte tilpasses, og det må utvikles tjenester for utlevering av opplysninger til tjenstepensjonsleverandørene. Direktoratet vil komme tilbake til mer presise anslag for de totale administrative kostnadene når innretning og ytterligere detaljer foreligger. Utviklingsaktivitetene i forbindelse med reformen vil kreve at NAV iverksetter oppbemanning raskt.

Tjenstepensjonsleverandørene må, enten hver for seg eller sammen, utvikle og drifte nødvendige tjenester for ny AFP, deriblant integrasjon med nødvendige tjenester fra NAV og Fellesordningen for AFP i privat sektor. Kostnadene knyttet til dette vil kunne avhenge av hvordan tjenstepensjonsleverandørene ser det formålstjenlig å organisere deres del av ansvaret for ny AFP, jf. kapittel 9.

Medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP vil innebære nye systemer og oppgaver knyttet til offentlig AFP for Fellesordningen for AFP i privat sektor. Det vil utløse ressursbruk knyttet til både ordinær vilkårsprøving og klagebehandling, samt til utvikling, oppsett og test av løsning for utveksling av data. Departementet anslår i avsnitt 9.3 at det vil være snakk om et årlig omfang på mellom 500 og 1000 tilfeller, der Fellesordningen vil måtte bidra til vilkårsprøving av ny AFP i offentlig sektor.

13.4 Likestillingsmessige konsekvenser

Forslaget til ny offentlig AFP er kjønnsnøytralt, i den forstand at pensjonen beregnes på samme måte uavhengig av kjønn. Kjønnsnøytrale opptjeningssatser og delingstall sikrer at kvinner og menn med samme opptjeningshistorikk får samme årlige pensjon.

Gjennomsnittlig utbetalt pensjon fra de offentlige tjenstepensjonsordningene er likevel høyere for menn enn for kvinner. Dette skyldes primært faktorer utenfor pensjonssystemet, slik som forskjeller i lønnsnivå, forskjeller i tjenestetid, forskjeller i stillingsprosent og forskjeller i avgangsalder. Kjønnsnøytrale delingstall medfører på den andre siden at kvinner – som har høyere forventet levealder enn menn – får høyere samlet pensjon enn det de ville fått dersom delingstallene skulle reflektert den forventede gjestående levealderen for hvert kjønn for seg.

Det er flere kvinner enn menn i offentlig sektor, og kvinner benytter seg i større grad av gjeldende AFP-ordning. Gjeldende AFP-ordning gir en økonomisk verdi kun for de som slutter helt eller delvis i arbeid, mens ny offentlig AFP vil gis uavhengig av ev. samtidig arbeidsinntekt. Tatt ut fra 62 år vil ny offentlig AFP for flertallet gi et noe lavere pensjonsnivå sammenliknet med AFP-ordningen slik den er utformet for årskullene til og med 1962. En omlegging til ny AFP kan i så måte sies å være en ulempe for de som uansett ville sluttet i arbeid ved 62 år, og med utgangspunkt i dagens avgangsmønster det er en høyere andel kvinner som ville sluttet i arbeid ved 62 år og som dermed taper på omleggingen. Samtidig må ny offentlig AFP ses som et delelement i en helhetlig pensjonsløsning for offentlig ansatte, og det er ikke åpenbart om og ev. hvordan en kan vurdere de likestillingsmessige konsekvensene av ny offentlig AFP isolert fra de øvrige regelendringene som allerede er vedtatt.

I Prop. 87 L (2018–2019) om ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor ble det redegjort for hvordan de nye ordningene vil slå ut for den enkelte i kapittel 14. Utslagene påvirkes av hvor lang tjenestetid offentlig ansatte har, hvilket lønnsnivå de har, hvilken stillingsprosent de har jobbet i, hvor lenge de jobber og forholdet mellom sluttlønn og gjennomsnittslønn. Den samlede effekten for kvinner sammenliknet med menn er usikker da de ulike effektene trekker i ulik retning, og grunnet gradvis utfasing av gammelt regelverk vil den gamle bruttoordningen fortsatt påvirke pensjonen til den enkelte i lang tid framover.

Statistisk sentralbyrå anslår utgiftene til gjeldende AFP-ordning til om lag 12 mrd. kroner i 2022. Til tross for at kvinner i gjennomsnitt har lavere opptjening enn menn, utgjør kvinners andel om lag 70 prosent av AFP-utgiftene i offentlig sektor. Dette har sammenheng med at kvinner utgjør en større andel av de ansatte i offentlig sektor, og at kvinner i større grad benytter av gjeldende AFP-ordning. Når AFP-ordningen i offentlig sektor gjøres om til en påslagsordning som ikke er betinget av at en slutter helt eller delvis i arbeid, er det forventet at kvinners andel av AFP-utgiftene vil reduseres noe. Beregninger fra SSB anslår at de årlige utgiftene til ny AFP og betinget tjenstepensjon vil utgjøre om lag 20 mrd. 2022-kroner mot slutten av århundret, når betinget tjenstepensjon er fullt innfasert. De årlige utgiftene for kvinner vil utgjøre om lag 65 prosent, mot 35 prosent for menn. Kjønnsubalansen i årlige utgifter skyldes i stor grad at framskivingene legger til grunn at det også i framtiden vil være en høyere andel kvinner som jobber i offentlig sektor.

En høyere andel kvinner i offentlig sektor motsvares av en høyere andel menn i privat sektor. Kjønnforskjellene mellom sektorene vil også påvirke i hvilken grad hhv. kvinner og menn drar nytte av medregning av tid mellom offentlig og privat sektor. Fordi det er en lav andel kvinner som jobber i private virksomheter med AFP-avtale, vil medregning

av tjenestetid fra privat sektor inn i ny offentlig AFP bety mindre for kvinner. Motsatt vil en høy andel menn i private AFP-virksomheter medføre at de mennene som jobber i offentlig sektor mot slutten av arbeidslivet, i større grad drar nytte av medregning av tid fra privat sektor. Beregninger fra SSB viser at merutgiftene som følger av medregning av ansiennitet fra private AFP-virksomheter være høyere for menn enn for kvinner, både i absolutte og relative tall. Når de ordinære ansiennitetsvilkårene er fullt innfaset, vil medregning øke de årlige utgiftene til offentlig AFP inkl. betinget tjenstepensjon med om lag 4 prosent for menn, mot i underkant av 2 prosent for kvinner.

13.5 Ikrafttredelse

Endringene må senest tre i kraft fra 1. januar 2025. Endringen kan også tre i kraft så raskt som mulig etter at Stortinget har vedtatt endringene. Valg av ikrafttredelsestidspunkt må blant annet ta høyde for ikrafttredelsen av endringer i regelverket for etterlatteytelser, jf. ikrafttredelse av lov 18. desember 2020 nr. 139 om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser).

14 Merknader til lovforslaget

14.1 Merknader til endringene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse

Til kapitteloverskriftene

Loven deles inn i kapitler der kapittel 1 gjelder arbeidstakere født før 1963, mens kapittel 2 gjelder arbeidstakere født etter 1962. Kapittel 3 gjelder forskjellige bestemmelser og kapittel 4 gjelder ikrafttredelse og overgangsbestemmelser. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 1 første ledd

I bestemmelsen presiseres det at kapittel 1 gjelder arbeidstakere som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 2 første ledd

Endringen er en tilpasning til at kapitlet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 3 første ledd bokstav e første punktum

Endringen er en tilpasning til at kapitlet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født før 1963. I bestemmelsen er også overgangsstønad og omstillingsstønad fra folketrygden tatt inn i kategorien ytelser som ikke kan ytes samtidig med AFP. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 3 første ledd bokstav e fjerde punktum

Endringen er en tilpasning til at kapitlet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 3 første ledd bokstav f

Endringen er en tilpasning til at kapitlet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 3 første ledd bokstav g

Bestemmelsen oppheves som følge av at innholdet i bestemmelsen er flyttet til § 16. Det vises til avsnitt 6.4.

Til § 5 første ledd første punktum

I bestemmelsen presiseres det at Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for å innvilge, beregne og utbetale AFP til dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 5 tredje ledd

Endringen er en tilpasning til at kapitlet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 6

Dagens § 7 er flyttet til § 6 som følge av at dagens § 6 er flyttet til § 15. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 7

Det framgår av bestemmelsen at kapittel 2 gjelder arbeidstakere som er født etter 1962.

Til § 8

I bestemmelsen framgår vilkårene som må være oppfylt ved fylte 62 år for å ha rett til AFP. Det vises til avsnitt 7.2.

Til § 9

Bestemmelsen angir vilkårene som må være oppfylt ved uttakstidspunktet for å ha rett til AFP. Det vises til avsnitt 7.2.

Til § 10

§ 10 har regler om at grunnlaget for beregningen av AFP er pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 omregnet til en beholdning for avtalefestet pensjon med opptjeningssatsen på 4,21 prosent. Det siste året som tas med i grunnlaget, er kalenderåret arbeidstakeren fylte 61 år. Det vises til avsnitt 6.2.

Til § 11

§ 11 har regler om uttaket av AFP. Det er arbeidstakeren selv som må søke om AFP. Pensjonen kan tidligst tas ut med virkning fra måneden etter fylte 62 år. Årlig ytelse framkommer ved å dividere opptjeningen beregnet etter § 10 med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år. Ytelsen kan ikke tas ut gradert. Avtalefestet pensjon kan fritt

kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Det vises til avsnitt 6.3 og 6.4.

Til § 12

Bestemmelsen gjelder regulering av AFP. Regulering av AFP under utbetaling skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjonen reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst der reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd skal legges til grunn. Ved førstegangsuttak skal reguleringen ta hensyn til når i året uttaket fant sted. Det vises til avsnitt 6.5.

Til § 13

I bestemmelsen gis det regler om administrasjon og avgjørelsesmyndighet for AFP til dem som er født etter 1962. Det vises til kapittel 9.

Til § 14

§ 14 gir hjemmel til departementet til å kunne gi utfyllende forskrifter. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 15

Någjeldende § 6 er flyttet til § 15. I bestemmelsen framgår det at ytelsene etter loven er garantert av staten. Det vises til avsnitt 10.1.

Til § 16

Bestemmelsen har regler om tilbakekreving av feilutbetalinger. Bestemmelsen er basert på AFP-tilskottsloven § 27. Det vises til avsnitt 6.4.

Til § 17

Lovens bestemmelser om ikrafttredelse er flyttet fra § 8 til ny § 17. Det vises til avsnitt 10.1.

14.2 Merknader til endringene i lov om Statens pensjonskasse

Til § 21 fjerde ledd

Gjennom endringen presiseres det at retten til AFP etter bestemmelsen gjelder dem som har mottatt AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1. Det vises til avsnitt 10.4.

Til § 26 f første ledd nytt tredje punktum

I bestemmelsen presiseres det at det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått. Det vises til avsnitt 8.3.

Til § 28 andre ledd andre og tredje punktum

Bestemmelsene er endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd er tatt ut. Det vises til avsnitt 10.4.

14.3 Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for sykepleiere

Til § 11 f første ledd nytt tredje punktum

I bestemmelsen presiseres det at det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått. Det vises til avsnitt 8.3.

Til § 13 andre ledd andre og tredje punktum

Bestemmelsene er endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd er tatt ut. Det vises til avsnitt 10.5.

14.4 Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

Til § 11 andre ledd andre og tredje punktum

Bestemmelsene er endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd er tatt ut. Det vises til avsnitt 10.6.

14.5 Merknader til endringene i folketrygdloven

Til § 3-19 første ledd

Dagens bestemmelse gir mulighet til å gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar AFP som omfattes av AFP-tilskottsloven § 12 eller AFP fra offentlig pensjonsordning før fylte 65 år. Bestemmelsen endres slik at departementet kan gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1 eller tilsvarende ordning. Henvisingen til AFP-tilskottsloven § 12 er ikke lenger aktuell. Det vises til avsnitt 10.2.

Til § 4-24 fjerde ledd

Etter bestemmelsen faller retten til dagpenger bort når medlemmet mottar ugradert avtalefestet pensjon, unntatt pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3. Unntaket utvides til å gjelde AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2. Det vises til avsnitt 10.2.

Til § 8-52 første ledd andre punktum

Etter første punktum gis det ikke sykepenger til et medlem som mottar ugradert avtalefestet pensjon. Det er gjort unntak i andre punktum for medlem som mottar avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3. Bestemmelsen utvides til å gjelde AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2. Det vises til avsnitt 10.2.

Til § 16-10 første ledd bokstav c

Paragrafen har regler om når ytelser til tidligere familiepleier etter folketrygdloven kapittel 16 faller bort. Etter bokstav c faller ytelsen bort når gjenlevende ektefelle mottar AFP fra en offentlig pensjonsordning eller AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4.

Gjennom endringen presiseres det at regelen gjelder tidsbegrenset AFP som ytes i perioden mellom fylte 62 til 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning. Bestemmelsene om tidsbegrenset AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4 ble opphevet i 2019 og blir ikke derfor ikke omtalt videre i bestemmelsen. Det vises til avsnitt 10.2.

Til § 17-8 fjerde ledd

§ 17-8 gjelder forholdet mellom pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter fjerde ledd er det ytelser som skal likestilles med arbeidsinntekt. På tilsvarende måte som for pensjonsytelser etter AFP-tilskottsloven kapitlene 2 og 3 inkluderes også avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning. Det vises til avsnitt 10.2.

Til § 17-11 første ledd bokstav c

Paragrafen har regler om når gjenlevende ektefelles rett til ytelser etter folketrygdloven kapittel 17 faller bort. Etter bokstav c faller ytelsen bort når gjenlevende ektefelle mottar AFP fra en offentlig pensjonsordning eller AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4. Gjennom endringen presiseres det at regelen gjelder tidsbegrenset AFP som ytes i perioden mellom fylte 62 til 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning. Bestemmelsene om tidsbegrenset AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4 ble opphevet i 2019 og blir ikke derfor ikke omtalt videre i bestemmelsen. Det vises til avsnitt 10.2.

Til § 20-15 tredje ledd

Folketrygdloven § 20-15 gir vilkårene for å kunne ta ut alderspensjon etter kapittelet før fylte 67 år. Nivået på alderspensjonen må være av en viss størrelse. Etter tredje ledd framgår det at livsvarig AFP som det gis statstilskott til (privat AFP etter AFP-tilskottsloven), skal tas med i vurderingen av om minstenivået er oppnådd. Gjennom endringen vil også livsvarig AFP fra offentlig tjenstepensjonsordning inngå i beregningen. Det vises til avsnitt 10.2.

14.6 Merknader til endringene i lov om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser)

Til § 17-9 tredje ledd

§ 17-9 i gjelder forholdet mellom stønad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter tredje ledd er en rekke ytelser likestilt med arbeidsinntekt. På tilsvarende måte som for privat AFP regnes også den nye AFP-ytelsen etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 som arbeidsinntekt i denne sammenheng. Det vises til avsnitt 10.3.

Til § 17-11 første ledd bokstav c

§ 17-11 gjelder bortfall av ytelser til gjenlevende ektefelle. Presiseringen i første ledd bokstav c er at mottak av en tidsbegrenset avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning skal medføre bortfall av ytelsen. Dette er AFP for dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.3.

Til § 17 A-5 første ledd bokstav c

§ 17 A-5 gjelder bortfall av pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle. Presiseringen i første ledd bokstav c er at mottak av en tidsbegrenset avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning skal medføre bortfall av ytelsen. Dette er AFP for dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.3.

Til § 17 A-6 fjerde ledd

§ 17 A-6 gjelder forholdet mellom pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter fjerde ledd er en rekke ytelser likestilt med arbeidsinntekt. På tilsvarende måte som for privat AFP regnes også den nye AFP-ytelsen etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 som arbeidsinntekt i denne sammenheng. Det vises til avsnitt 10.3.

14.7 Merknader til endringene i samordningsloven

Til § 1

I § 1 er nummeret innledningsvis i bestemmelsen tatt ut i første ledd. Det er ingen tilsvarende nummerering i andre ledd.

§ 1 første ledd bokstav a gjelder «Tjenstepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere, herunder pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon som tas ut mellom 65 og 67 år.» Det er presisert i teksten at omtalen av AFP gjelder den tidsbegrensede ytelsen mellom 65 og 67 år for dem som er født før 1963. Det vises til avsnitt 10.7.

Til § 20 femte ledd, § 21 femte ledd og § 23 nr. 3 andre ledd.

Bestemmelsene er endret som følge av at nummeret innledningsvis i § 1 første ledd er tatt ut.

15 Lovforslag

Nedenfor følger forslag til lov om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover.

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 21 fjerde ledd skal lyde:

Retten til alderspensjon etter fylte 65 år har også arbeidstaker som har fratrukket med pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 1*.

§ 26 f første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenstepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått.

§ 28 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav d første punktum, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. skal § 11 andre ledd lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav d første punktum, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

III

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd innledningen skal lyde:

Denne lov gjelder samordning av ytelser som en person kan få samtidig fra to eller flere av følgende pensjonsordninger og trygder:

§ 1 første ledd bokstav a skal lyde:

- a. Tjenestepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere, herunder pensjonsordning som yter *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon som tas ut mellom 65 og 67 år.

§ 20 femte ledd skal lyde:

Reglene i første og fjerde ledd skal gjelde tilsvarende når det foreligger rett til avtalefestet pensjon som omfattes av lovens § 1 første ledd bokstav d.

§ 21 femte ledd skal lyde:

Reglene i første og annet ledd skal gjelde tilsvarende for samordning av pensjoner fra tjenestepensjonsordning og personskadetrygd med avtalefestet pensjon som omfattes av lovens § 1 første ledd bokstav d.

§ 23 nr. 3 andre ledd skal lyde:

Reglene i nr. 1, 2 og 3 skal gjelde tilsvarende når det foreligger rett til avtalefestet pensjon som omfattes av lovens § 1 første ledd bokstav d.

IV

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 11 f første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått.

§ 13 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav d første punktum, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

V

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-19 første ledd skal lyde:

Departementet kan gi *forskrift* om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1 eller tilsvarende ordning.

§ 4-24 fjerde ledd skal lyde:

Retten til dagpenger faller også bort når medlemmet mottar ugradert avtalefestet pensjon, unntatt pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3 og lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.

§ 8-52 første ledd andre punktum skal lyde:

Til et medlem som mottar avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3 (ny ordning) og avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning, ytes det likevel sykepenger etter reglene i § 8-51.

§ 16-10 første ledd bokstav c skal lyde:

c. mottar *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig tjenestepensjonsordning.

§ 17-8 fjerde ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nærstående sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11, svangerskapsenger og foreldrepenger etter kapittel 14, pensjonsytelser etter AFP-tilskottsloven kapitlene 2 og 3 og avtalefestet

pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.

§ 17-11 første ledd bokstav c skal lyde:

c. mottar *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon *i perioden mellom fylte 62 og 67 år* fra en offentlig tjenestepensjonsordning.

§ 20-15 tredje ledd skal lyde:

Dersom vedkommende mottar *livsvarig* avtalefestet pensjon, skal den delen som er gjenstand for regulering medregnes i beregningene etter første ledd.

VI

I lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

Ny kapitteloverskrift før § 1 skal lyde:

Kapittel 1 Avtalefestet pensjon for medlemmer født før 1963 (gammel ordning)

§ 1 første ledd skal lyde:

Kapitlet gjelder avtalefestet pensjon (AFP) til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, og som ytes i et bestemt tidsrom fram til arbeidstakeren ved fylte 65 år kan få alderspensjon etter *lov om Statens pensjonskasse* § 21 fjerde ledd. *Bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født før 1963.*

§ 2 første ledd innledningen skal lyde:

Arbeidstaker som fratrer sin stilling etter fylte 62 år, har rett til avtalefestet pensjon etter *dette kapitlet* når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part eller i tariffavtale godkjent av departementet, og arbeidstakeren

§ 3 første ledd bokstav e første punktum skal lyde:

Det ytes ikke avtalefestet pensjon etter *kapitlet* her for tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger, uføretrygd eller pensjon, *overgangsstønad* eller *omstillingsstønad* til gjenlevende ektefelle fra folketrygden.

§ 3 første ledd bokstav e fjerde punktum skal lyde:

Det kan heller ikke ytes avtalefestet pensjon etter *kapitlet* her til en person som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven.

§ 3 første ledd bokstav f skal lyde:

f. Avtalefestet pensjon etter *kapitlet* her utbetales i utlandet etter reglene i folketrygdloven § 19-3.

§ 3 første ledd bokstav g oppheves.

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder *innvilgelse, beregning* og utbetaling av pensjoner.

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Vedtak fattet av Arbeids- og velferdsetaten eller Statens pensjonskasse etter *kapitlet* her kan ankes inn for Trygderetten etter *lov om* anke til Trygderetten.

Någjeldende § 6 blir ny § 15.

Någjeldende § 7 og § 8 blir henholdsvis § 6 og ny § 17.

Nytt kapittel 2 etter § 6 skal lyde:

Kapittel 2 Avtalefestet pensjon for medlemmer født etter 1962 (ny ordning)

§ 7 Omfang

Kapitlet gjelder avtalefestet pensjon til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part eller i tariffavtale godkjent av departementet. Bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født etter 1962.

§ 8 Vilkår som må være oppfylt ved fylte 62 år for rett til avtalefestet pensjon

Arbeidstaker kan bare gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende ved fylte 62 år

- a. har vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene i en stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse. Arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet, og stillingsandelen må minst være 20 prosent av full stilling. Likestilt med stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen stilling hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Samtidige stillinger legges sammen. § 9 tredje ledd gjelder tilsvarende. Arbeidstid i virksomhet i privat sektor kan medregnes dersom arbeidsforholdet ville gitt ansiennitetstid i AFP-ordningen i privat sektor.
- b. i de samme 7 av de siste 9 årene ikke har hatt øvrige inntekter som overstiger den pensjongivende inntekten fra arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen eller virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon.
- c. ikke har mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold i de siste tre årene før fylte 62 år der den årlige verdien av ytelsene er 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer.

Arbeidstaker som er født i 1963 og som ikke oppfyller ansiennitetskravet i første ledd bokstav a og b, kan gis avtalefestet pensjon dersom samlet tjenestetid i offentlig tjenstepensjonsordning er minst ti år og vedkommende ved fylte 62 år har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig avtalefestet pensjon i minst 3 av de siste 5 årene. For arbeidstakere født i årene 1964 til 1966 gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963.

Det er også et vilkår for å kunne motta avtalefestet pensjon at arbeidstakeren ikke har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år. Tidsrom der uføretrygd ikke er kommet til utbetaling, men vedkommende har hatt rett til å få tilbake uføretrygden etter reglene i folketrygdloven § 12-10 tredje ledd, regnes ikke som tidsrom med mottak av uføretrygd. Utbetaling av uføretrygd etter fylte 62 år som følge av etteroppgjør for tidsrom før fylte 62 år, regnes heller ikke som mottak av uføretrygd. Arbeidstaker som har rett til, men som ikke har mottatt uføretrygd etter fylte 62 år, har rett til pensjon etter dette kapitlet dersom vedkommende senest ved uttak av pensjonen sier fra seg uføretrygden med virkning fra fylte 62 år.

§ 9 Vilkår som må være oppfylt ved uttakstidspunktet for rett til avtalefestet pensjon

Arbeidstaker kan bare gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende på uttakstidspunktet

- a. sammenhengende har vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med rett til medlemskap i Statens pensjonskasse de siste tre årene før uttakstidspunktet. Likestilt med arbeidsgiver som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Stillingen må minst utgjøre 20 prosent stilling av full stilling. Samtidige stillinger legges sammen.
- b. har en pensjongivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet, og hadde en inntekt som overstiger gjennomsnittlig grunnbeløp i det foregående inntektsåret,
- c. ikke er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven, betinget tjenstepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenstepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenstepensjonsordninger.

Som unntak fra tidskravet i første ledd bokstav a, tillates det opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker ved annen årsak til fraværet enn sykdom eller skade, forutsatt at oppholdet ikke er på slutten eller begynnelsen av treårsperioden. Det tillates ytterligere opptil 78 uker fravær som følge av sykdom eller skade som gir rett til sykepenge, arbeidsavklaringspenge eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer.

Er arbeidstakeren på uttakstidspunktet permittert eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal forholdet ikke medføre at

arbeidstakeren ikke anses for å oppfylle vilkårene i paragrafen her, dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt og periodene med permittering ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven.

§ 10 Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon

Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon skal være pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 omregnet til en beholdning for avtalefestet pensjon med en opptjeningssats på 4,21 prosent. Siste år som tas med i grunnlaget, er kalenderåret arbeidstakeren fylte 61 år.

§ 11 Uttak av avtalefestet pensjon

Avtalefestet pensjon kan tidligst tas ut fra fylte 62 år. Årlig ytelse framkommer ved å dividere opptjeningen beregnet etter § 10 med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år.

Pensjonen kan ikke tas ut gradert.

Avtalefestet pensjon kan fritt kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes.

Arbeidstakeren må selv sette fram krav om avtalefestet pensjon. Krav om pensjon kan tidligst settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato, og det kan ikke søkes om uttak med tilbakevirkende kraft. Avtalefestet pensjon ytes tidligst fra og med måneden etter den måneden da kravet om ytelsene ble satt fram.

Pensjon utbetales i utlandet uten begrensninger.

Avtalefestet pensjon ytes til og med måneden da medlemmet dør.

§ 12 Regulering av avtalefestet pensjon

Regulering av avtalefestet pensjon under utbetaling skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjonen reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd legges til grunn. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april reguleres pensjonen med en faktor som består av lønnsvekst og av gjennomsnittlig lønns- og prisvekst, vektet ut fra når i denne perioden pensjonen ble tatt ut.

§ 13 Administrasjon og avgjørelsesmyndighet

Søknader om avtalefestet pensjon sendes til Statens pensjonskasse. Statens pensjonskasse skal vilkårsprøve og beregne avtalefestet pensjon. Arbeids- og velferdsetaten utbetaler pensjonen.

Arbeids- og velferdsetaten skal levere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 som grunnlag for beregning av avtalefestet pensjon. Arbeids- og velferdsetaten skal også levere andre opplysninger fra sine registre som er nødvendige for Statens pensjonskasses premieberegning, simulering av framtidige pensjonsytelser og vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon,

herunder opplysninger om sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden i tiden før uttak av avtalefestet pensjon. Taushetsplikten i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse i den utstrekning dette er nødvendig for å fremme oppgaver etter loven her.

Fellesordningen for AFP i privat sektor skal opplyse om ansiennitetstid i fellesordningen ved vurdering av vilkår for rett til avtalefestet pensjon etter § 8.

Statens pensjonskasse har rett til å innhente fra arbeidsgivere og tidligere arbeidsgivere de opplysninger om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt.

En person som krever avtalefestet pensjon, plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at Statens pensjonskasse skal kunne vurdere om vedkommende har rett til ytelsen. Mottakeren av pensjonen plikter å opplyse Statens pensjonskasse om endringer som kan være avgjørende for om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen eller størrelsen av denne.

Vedtak fattet av Statens pensjonskasse etter loven her kan ankes inn for Trygderetten etter lov om anke til Trygderetten.

§ 14 Forskrifter

Departementet kan gi forskrifter om utfylling av vilkårene i kapitlet her, herunder om grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon.

Ny kapitteloverskrift før § 15 skal lyde:

Kapittel 3 Forskjellig bestemmelser

Ny § 16 skal lyde:

§ 16 Tilbakekreving av feilutbetalinger mv.

Ved tilbakekreving av feilutbetalt avtalefestet pensjon etter loven her gjelder reglene i folketrygdloven § 22-15 tilsvarende. Ved anvendelsen av nevnte paragraf skal en arbeidsgiver som gir opplysninger av betydning for retten til avtalefestet pensjon, anses å opptre på vegne av arbeidstakeren.

Ved tilbakekreving etter første ledd kan for mye utbetalt pensjon dekkes gjennom trekk i løpende avtalefestet pensjon.

Ny kapitteloverskrift før § 17 skal lyde:

Kapittel 4 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

I lov 18. desember 2020 nr. 139 om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser) gjøres følgende endringer:

Endringen av § 17-9 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nærståendes sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11, uføretrygd etter kapittel 12 der uføregraden er under 100 prosent, svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14, *pensjonsytelser* etter AFP-tilskottsloven kapitlene 2 og 3 og *avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.*

Endringen av § 17-11 første ledd bokstav c skal lyde:

c) mottar *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon *i perioden mellom fylte 62 og 67 år* fra en offentlig tjenstepensjonsordning eller

§ 17 A-5 første ledd bokstav c skal lyde:

c) mottar *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon *i perioden mellom fylte 62 og 67 år* fra en offentlig tjenstepensjonsordning eller

§ 17 A-6 fjerde ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nærståendes sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11, uføretrygd etter kapittel 12 der uføregraden er under 100 prosent, svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14, *pensjonsytelser* etter AFP-tilskottsloven kapitlene 2 og 3 og *avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.*

VIII

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Vedlegg 1.

Fremforhandlet løsning.

Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor¹

3.3.2018

1 Innledning

Denne avtalen beskriver en ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor samt overgangsordninger. Den nye løsningen innebærer at det fortsatt skal være et enhetlig pensjonssystem i offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn.

Offentlig tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden. Alle år i arbeid skal gi pensjonsopptjening. Pensjonen skal som hovedregel kunne tas ut helt eller delvis fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet. De som skal tjene opp alderspensjon i de nye ordningene, beholder opptjeningen i bruttoordningen.

De nye ordningene skal gjelde for de som er født i 1963 eller senere. Eldre årskull beholder dagens AFP-ordning og fortsetter å tjene opp pensjon i dagens ordning.

De nye ordningene vil gi offentlig ansatte bedre uttelling av å stå lenger i arbeid. Offentlig ansatte vil ha samme mulighet som ansatte i privat sektor til å opprettholde pensjonsnivåene når levealderen øker.

Det innføres et nytt pensjonelement – betinget tjenestepensjon. Den vil gi økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for AFP. Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

De nye ordningene gjør at man ikke mister opptjente rettigheter ved bytte av jobb. Overføringsavtalen videreføres og legger til rette for fortsatt god mobilitet

innad i offentlig sektor.

Denne avtalen innebærer ikke endringer i reglene i de offentlige tjenestepensjonsordningene for uførepensjon eller pensjon til etterlatte barn og ektefeller.

2 Ny alderspensjon fra offentlige tjenestepensjonsordninger

Det er enighet om en påslagsmodell for alderspensjon i de offentlige tjenestepensjonsordningene. Ordningen innføres fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere.

Den nye pensjonsordningen skal ha følgende regler:

- Alle år i jobb fram til 75 år skal gi pensjonsopptjening.

¹Avtalen finnes i to versjoner. De er like, med unntak av avtalens punkt 13 om svarfrist, som har litt ulik formulering. Datoen for svarfrist er den samme i begge avtalene. Begge avtalene følger fortløpende etter hverandre i vedlegget her.

- Alderspensjonen skal tjenes opp med en grunnsats på 5,7 prosent av pensjonsgrunnlaget i inntektsintervallet 0–12 G og en tilleggssats på 18,1 prosent i inntektsintervallet 7,1–12 G.
- Den enkelte arbeidstakers pensjonsopptjening akkumuleres i en beholdning som i opptjeningsperioden skal reguleres med lønnsveksten i samfunnet.
- Alderspensjonen skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 75 år, og pensjonen skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.
- Ved uttak av alderspensjon beregnes årlig alderspensjon ved at pensjonsbeholdningen divideres med folketrygdens delingstall.
- Alderspensjonen fra tjenestepensjonsordningen skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.
- De som har minst ett års samlet tjenestetid, får en oppsatt rett til alderspensjon fra påslagsordningen.

Partene er enig om at ulønnet utdanningspermisjon gir pensjonsopptjening i ny offentlig tjenestepensjon når arbeidsgiver vurderer at utdanningen er relevant for sitt kompetansebehov, i de områdene der slik opptjening ikke er avtalt i dag.

3 Ny AFP i offentlig sektor

AFP for ansatte i offentlig sektor legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til folketrygden.

De som er født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning.

Ansatte født i 1963 eller senere skal ha en ny AFP-ordning som er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor. Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.

Kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn. Ansatte født 1963–1966 som på uttakstidspunktet ikke fyller vilkårene for ny AFP, kan likevel innvilges ny AFP i offentlig sektor dersom tjenestetiden er minst ti år og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet med offentlig AFP:

Årskull	Kvalifikasjonskrav
1963	3 av 5 siste år
1964	4 av 6 siste år
1965	5 av 7 siste år
1966	6 av 8 siste år

Ansatte født i 1967 eller senere har ordinære kvalifikasjonsregler, altså sju av siste ni år.

AFP i offentlig sektor beregnes som 4,21 prosent av årlig pensjongivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år. AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år som en livsvarig

ytelse. Ved uttak beregnes årlig AFP ved å benytte folketrygdens delingstall. Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.

4 Overgangstillegg for årskullene 1963–1970

Det gis et overgangstillegg på 0,15 G til 1963-kullet som er det første årskullet som mister dagens AFP-ordning. Tillegget gis i alderen fra 62 til 67 år. Tillegget forutsetter at en fratrer fra en medlemspliktig stilling. For å få et fullt tillegg kreves det 40 års tjenestetid, og for å få et delvis tillegg kreves det minst 15 års tjenestetid. Tillegget gis forholdsmessig for personer med tjenestetid mellom 40 og 15 år og justeres for gjennomsnittlig stillingsandel. Tillegget trappes ned med 12,5 prosentpoeng for hvert påfølgende årskull etter 1963-kullet. Tillegget levealdersjusteres ikke, og avkortes ikke mot arbeidsinntekt.

5 Betinget tjenestepensjon

Det innføres en ordning med betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon vil være et tillegg til alderspensjonen for de som ikke kvalifiserer for ny AFP, herunder oppsatte rettigheter.

Betinget tjenestepensjon tjenes opp med 3,0 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 G i år med medlemskap i en offentlig tjenestepensjonsordning fram til og med det året en fyller 61 år. Ordningen innføres samtidig med ny påslagsordning for personer født i 1963 eller senere.

Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. Ved uttak beregnes den årlige pensjonen ved å dividere med folketrygdens delingstall.

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til ny AFP, men vil gi økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for ny AFP.

6 Innfasing av nye ordninger

Personer født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning og fortsette å tjene opp alderspensjon i bruttoordningen. De vil dermed fortsatt ha mulighet til å kombinere delvis AFP eller alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen med en deltidsstilling, men vil ikke kunne ta ut alderspensjonen fullt fleksibelt.

De som er født i 1963 eller senere skal få ny AFP og skal tjene opp rett til alderspensjon i den nye påslagsordningen for alderspensjon fra 2020.

De som har opptjening i bruttoordningen skal få en oppsatt pensjon fra denne ordningen når de starter å tjene opp pensjonsrettigheter i påslagsordningen. Dersom opptjeningen i bruttoordningen samlet er tre år eller mindre, skal rettighetene overføres til påslagsordningen.

De som er født i 1963 eller senere og har opptjening i bruttoordningen, skal kunne ta ut opptjent bruttopensjon fleksibelt. Dette skal skje ved at det ikke skal samordnes med eventuell opptjening i folketrygden etter 67 år. Årlig pensjon opptjent i bruttoordningen skal være høyere desto senere den tas ut etter 67 år.

Bruttopensjonen skal kunne tas ut fra 62 år for de som er født i 1963 eller senere. Ved uttak før 67 år skal det gjøres en foreløpig samordning.

7 Individuell garanti

Personer født senest i 1958 har fått en individuell garanti som sikrer dem 66 prosent samlet pensjon etter levealdersjustering og samordning, gitt full opptjeningstid. Garantien oppfylles ved at det gis et garantitillegg til alderspensjonen.

Det videreføres en individuell garanti for årskullene 1959–1962 ved at disse årskullene får en andel av det garantitillegget som er gitt til og med 1958-kullet. Andelene bestemmes av forholdet mellom opptjeningstid i tjenestepensjonsordningen før 2011 og samlet opptjeningstid, maksimalt kravet til full opptjeningstid. Garantitilleggene trappes også ned med årskull, slik at 1959-kullet får 90 prosent, 1960-kullet får 80 prosent, 1961-kullet får 70 prosent og 1962-kullet får 60 prosent.

Også årskullene 1963–1967 gis et tillegg til pensjonen dersom de har opptjening før 2011. Tillegget skal være 1,5 prosent av pensjonsgrunnlaget for den oppsatte bruttopensjonen, justert med forholdet mellom opptjeningstid før 2011 og kravet til full opptjening. Tillegget trappes ned med årskull slik at 1963-kullet får 100 prosent, 1964-kullet får 80 prosent, 1965-kullet får 60 prosent, 1966-kullet får 40 prosent og 1967-kullet får 20 prosent. Tillegget utformes nøytralt, slik at årlig utbetaling blir lavere ved uttak før 67 år og høyere ved uttak etter 67 år.

8 Nye samordningsregler og levealdersjustering av bruttopensjon

Dette punktet gjelder samordning av alderspensjon opptjent i bruttoordningen med alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler, altså personer født i 1954 eller senere.

Sentrale prinsipper i dagens samordningsregler videreføres for de som er født senest i 1962 ved at offentlig tjenestepensjon skal samordnes tidligst fra fylte 67 år og samordningen skal skje som om folketrygd og tjenestepensjon tas ut samtidig. De som er født i 1963 eller senere skal få en mer fleksibel bruttopensjon, jf. punkt 6 over.

Ny folketrygd opparbeides i en pensjonsbeholdning og samordningsreglene må tilpasses dette. Samordningsfordeler videreføres ved at to prosent av pensjonsbeholdningen i folketrygden holdes utenom samordningen. For å sikre at alle får utbetalt tjenestepensjon, gis det i tillegg et kronebeløp på 2,5 G, dividert med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Tillegget justeres med tjenestetid og stillingsandel.

For å gi bedre pensjonsuttelling for de som står i arbeid etter 67 år, endres reglene for levealdersjustering av bruttopensjon som skal samordnes med gammel folketrygd slik at bruttopensjonen kan bli høyere enn 66 prosent. Dette skjer ved at nedre grense for forholdstallet reduseres ved utsatt uttak helt til delingstallet er 13,42.

Alderspensjon fra bruttoordningen for de som er født i 1963 eller senere skal ikke samordnes med ny AFP i offentlig eller privat sektor.

Den vedtatte innfasingen av strengere samordning av offentlig tjenestepensjon med ny, privat AFP for årskullene 1954–1962 gjennomføres ikke. For disse årskullene skal samordningen skje på samme måte som for de som er født før 1954, slik at det bare gjøres fradrag i bruttopensjonen for maksimalt 15 prosent av privat AFP.

9 Alderspensjon til uføre

Uføre skal sikres en god alderspensjon. Siktemålet for regelverket for alderspensjon til uføre må være at uføres alderspensjon skal stå i et rimelig forhold til arbeidsføres alderspensjon. Uføre kan ikke kompensere for virkningen av levealdersjusteringen ved å stå lenger i jobb, slik arbeidsføre kan.

Uføre født til og med 1962, som skal fortsette å tjene opp alderspensjon i bruttoordningen, skal få alderspensjonen beregnet etter dagens regler.

Uføre født i 1963 eller senere skal tjene opp rett til alderspensjon fra påslagsordningen fra 2020. Grunnlaget for opptjeningen som ufør i påslagsmodellen skal være den inntekten de hadde da de ble uføre. Uføre skal gå over på alderspensjon ved samme alder som i folketrygden, altså ved fylte 67 år.

Alderspensjon fra folketrygden er størstedelen av alderspensjonen, også for uføre med offentlig tjenstepensjon. Uføre født senest i 1951 har fått en delvis skjerming for virkningen av levealdersjustering av alderspensjon fra folketrygden. Stortinget skal ta stilling til langsiktig løsning for, og eventuell skjerming av, uføres alderspensjon i folketrygden.

Den endelige utformingen av uføres alderspensjon i de offentlige tjenstepensjonsordningene skal tilpasses folketrygden på en slik måte at det oppnås et godt samlet pensjonsnivå ved 67 år i forhold til arbeidsføres alderspensjon. Spørsmålene om hvor lenge uføre skal tjene opp alderspensjon i påslagsordningen og om de skal få betinget tjenstepensjon, utsettes til etter at Stortinget har vedtatt reglene i folketrygden. Dette arbeidet utføres i samarbeid med partene i denne avtalen.

10 Alderspensjon til personer med særaldersgrense

Dette punktet gjelder alderspensjon til personer med aldersgrenser 60, 63 eller 65 år.

Samfunnsmessige hensyn knyttet til sikkerhet og belastning tilsier at det også i framtiden vil være behov for at stillinger i offentlig sektor skal ha særaldersgrense. Personer som forlater arbeidslivet tidlig på grunn av særaldersgrenser skal ikke komme urimelig ut sammenlignet med andre grupper.

De som har særaldersgrenser etter dagens regler, skal sikres nødvendig forutsigbarhet.

Aldersgrenser

Pensjonsavtalen regulerer ikke hvilke stillinger som i framtiden skal ha særaldersgrense eller hvilke aldersgrenser som skal gjelde. Dette må avklares i en senere prosess. Dersom det skjer endringer i aldersgrensen, skal personer som på det tidspunktet er ansatt i en stilling med særaldersgrense og som har ti eller færre år igjen til den tidligere aldersgrensen, beholde de ordninger som da gjelder.

Personer født før 1963

Arbeidstakere i stillinger med særaldersgrense som er født før 1963, beholder dagens regler, dvs. særaldersgrensen og retten til særalderspensjon fram til 67 år.

Tilpasninger for personer født i 1963 eller senere

Regelverket for personer med særaldersgrenser som er født i 1963 eller senere må tilpasses påslagsmodellen.

Personer som 1.1.2020 har ti eller færre år til særaldersgrensen, skal sikres ordninger som gjør at de ikke kommer dårligere ut enn hvis dagens regler, inkl. 85-årsregelen, videreføres.

Personer som har mer enn ti år til særaldersgrensen skal ha regler som sikrer pensjonsnivået og ikke innebærer økte kostnader sammenlignet med dagens regler. Mulige tilpasninger kan for eksempel være en forhøyet opptjeningssats, videreføring i bruttoordningen med mer. Ulike årskull og ulike aldersgrenser kan ha ulike regler.

Partene skal på dette grunnlaget, snarest etter inngåelsen av denne avtalen, utrede og avtale løsninger for personer som har særaldersgrense og opptjening i påslagsmodellen. Løsningene skal kunne virke fra 2020. Partene er enige om at dette arbeidet ikke gir føringer for det senere arbeidet med å vurdere hvilke stillinger som i framtiden skal ha særaldersgrense, jf. avsnittet om aldersgrenser over.

Målet med utredningsarbeidet er en enighet mellom partene om modell for og elementer i nødvendige tilpasninger. Regjeringen vil utarbeide et lovforslag i tråd med den løsningen det er oppnådd enighet om.

11 Overføringsavtalen

Overføringsavtalen skal videreføres og ha en koordinerende funksjon ved utbetaling av pensjon til personer med opptjente rettigheter fra en offentlig tjenstepensjonsordning.

12 Oppfølging og evaluering av pensjonsavtalen

Implementeringen av pensjonsavtalen skal følges av partene gjennom Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd.

Dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, kan partene endre avtalen. Endringer som kan utløse dette, er for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor.

De nye pensjonsordningene i offentlig sektor skal evalueres innen 1.1.2030.

13 Svarfrist

Det vises til prosessavtalen hvor det framgår at «Organisasjonene skal kunne forankre den enigheten som oppnås om pensjon blant organisasjonens medlemmer. Frist for tilbakemelding er 1. juli 2018.»

Anniken Hauglie
Arbeids- og sosialminister

Lasse Hansen
KS

Peggy Hessen Følsvik
Landsorganisasjonen i Norge

Erik Kollerud
kesorganisasjonenes Sentralforbund

Anne-Kari Brattén
Arbeidsgiverforeningen Spekter

Ragnhild Lielt
Unio

Vedrørende punkt 7:

LO, Unio, YS og Akademikerne forutsetter at denne avtale ikke kan påberopes i senere individuelle søksmål, der enkeltpersoner vil prøve rettslig hvorvidt endringene griper inn i vedkommende sine rettigheter etter Grunnlovens bestemmelser. Det vises til HTA i KS-området kap. 2 pkt 2.0, 3 ledd.

Fremforhandlet løsning.

Avtale om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor

3.3.2018

1 Innledning

Denne avtalen beskriver en ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor samt overgangsordninger. Den nye løsningen innebærer at det fortsatt skal være et enhetlig pensjonssystem i offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn.

Offentlig tjenstepensjon og AFP for offentlig ansatte legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden. Alle år i arbeid skal gi pensjonsopptjening. Pensjonen skal som hovedregel kunne tas ut helt eller delvis fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet. De som skal tjene opp alderspensjon i de nye ordningene, beholder opptjeningen i bruttoordningen.

De nye ordningene skal gjelde for de som er født i 1963 eller senere. Eldre årskull beholder dagens AFP-ordning og fortsetter å tjene opp pensjon i dagens ordning.

De nye ordningene vil gi offentlig ansatte bedre uttelling av å stå lenger i arbeid. Offentlig ansatte vil ha samme mulighet som ansatte i privat sektor til å opprettholde pensjonsnivåene når levealderen øker.

Det innføres et nytt pensjonselement – betinget tjenstepensjon. Den vil gi økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for AFP. Betinget tjenstepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

De nye ordningene gjør at man ikke mister opptjente rettigheter ved bytte av jobb. Overføringsavtalen videreføres og legger til rette for fortsatt god mobilitet innad i offentlig sektor.

Denne avtalen innebærer ikke endringer i reglene i de offentlige tjenstepensjonsordningene for uførepensjon eller pensjon til etterlatte barn og ektefeller.

2 Ny alderspensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger

Det er enighet om en påslagsmodell for alderspensjon i de offentlige tjenstepensjonsordningene. Ordningen innføres fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere.

Den nye pensjonsordningen skal ha følgende regler:

- Alle år i jobb fram til 75 år skal gi pensjonsopptjening.
- Alderspensjonen skal tjenes opp med en grunnsats på 5,7 prosent av pensjonsgrunnlaget i inntektsintervallet 0–12 G og en tilleggssats på 18,1 prosent i inntektsintervallet 7,1–12 G.

- Den enkelte arbeidstakers pensjonsopptjening akkumuleres i en beholdning som i opptjeningsperioden skal reguleres med lønnsveksten i samfunnet.
- Alderspensjonen skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 75 år, og pensjonen skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.
- Ved uttak av alderspensjon beregnes årlig alderspensjon ved at pensjonsbeholdningen divideres med folketrygdens delingstall.
- Alderspensjonen fra tjenstepensjonsordningen skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.
- De som har minst ett års samlet tjenestetid, får en oppsatt rett til alderspensjon fra påslagsordningen.

Partene er enig om at ulønnet utdanningspermisjon gir pensjonsopptjening i ny offentlig tjenstepensjon når arbeidsgiver vurderer at utdanningen er relevant for sitt kompetansebehov, i de områdene der slik opptjening ikke er avtalt i dag.

3 Ny AFP i offentlig sektor

AFP for ansatte i offentlig sektor legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til folketrygden.

De som er født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning.

Ansatte født i 1963 eller senere skal ha en ny AFP-ordning som er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor. Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.

Kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn. Ansatte født 1963–1966 som på uttakstidspunktet ikke fyller vilkårene for ny AFP, kan likevel innvilges ny AFP i offentlig sektor dersom tjenestetiden er minst ti år og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet med offentlig AFP:

Årskull	Kvalifikasjonskrav
1963	3 av 5 siste år
1964	4 av 6 siste år
1965	5 av 7 siste år
1966	6 av 8 siste år

Ansatte født i 1967 eller senere har ordinære kvalifikasjonsregler, altså sju av siste ni år.

AFP i offentlig sektor beregnes som 4,21 prosent av årlig pensjongivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år. AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år som en livsvarig ytelse. Ved uttak beregnes årlig AFP ved å benytte folketrygdens delingstall. Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.

4 Overgangstillegg for årskullene 1963–1970

Det gis et overgangstillegg på 0,15 G til 1963-kullet som er det første årskullet som mister dagens AFP-ordning. Tillegget gis i alderen fra 62 til 67 år. Tillegget forutsetter at en fratrer fra en medlemspliktig stilling. For å få et fullt tillegg kreves det 40 års tjenestetid, og for å få et delvis tillegg kreves det minst 15 års tjenestetid. Tillegget gis forholdsmessig for personer med tjenestetid mellom 40 og 15 år og justeres for gjennomsnittlig stillingsandel. Tillegget trappes ned med 12,5 prosentpoeng for hvert påfølgende årskull etter 1963-kullet. Tillegget levealdersjusteres ikke, og avkortes ikke mot arbeidsinntekt.

5 Betinget tjenestepensjon

Det innføres en ordning med betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon vil være et tillegg til alderspensjonen for de som ikke kvalifiserer for ny AFP, herunder oppsatte rettigheter.

Betinget tjenestepensjon tjenes opp med 3,0 prosent av pensjonsgrunnet opp til 7,1 G i år med medlemskap i en offentlig tjenestepensjonsordning fram til og med det året en fyller 61 år. Ordningen innføres samtidig med ny påslagsordning for personer født i 1963 eller senere.

Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. Ved uttak beregnes den årlige pensjonen ved å dividere med folketrygdens delingstall.

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til ny AFP, men vil gi økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for ny AFP.

6 Innfasing av nye ordninger

Personer født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning og fortsette å tjene opp alderspensjon i bruttoordningen. De vil dermed fortsatt ha mulighet til å kombinere delvis AFP eller alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen med en deltidsstilling, men vil ikke kunne ta ut alderspensjonen fullt fleksibelt.

De som er født i 1963 eller senere skal få ny AFP og skal tjene opp rett til alderspensjon i den nye påslagsordningen for alderspensjon fra 2020.

De som har opptjening i bruttoordningen skal få en oppsatt pensjon fra denne ordningen når de starter å tjene opp pensjonsrettigheter i påslagsordningen. Dersom opptjeningen i bruttoordningen samlet er tre år eller mindre, skal rettighetene overføres til påslagsordningen.

De som er født i 1963 eller senere og har opptjening i bruttoordningen, skal kunne ta ut opptjent bruttopensjon fleksibelt. Dette skal skje ved at det ikke skal samordnes med eventuell opptjening i folketrygden etter 67 år. Årlig pensjon opptjent i bruttoordningen skal være høyere desto senere den tas ut etter 67 år.

Bruttopensjonen skal kunne tas ut fra 62 år for de som er født i 1963 eller senere. Ved uttak før 67 år skal det gjøres en foreløpig samordning.

7 Individuell garanti

Personer født senest i 1958 har fått en individuell garanti som sikrer dem 66 prosent samlet pensjon etter levealdersjustering og samordning, gitt full opptjeningsstid. Garantien oppfylles ved at det gis et garantitillegg til alderspensjonen.

Det videreføres en individuell garanti for årskullene 1959–1962 ved at disse årskullene får en andel av det garantitillegget som er gitt til og med 1958-kullet. Andelene bestemmes av forholdet mellom opptjeningsstid i tjenestepensjonsordningen før 2011 og samlet opptjeningsstid, maksimalt kravet til full opptjeningsstid. Garantitilleggene trappes også ned med årskull, slik at 1959-kullet får 90 prosent, 1960-kullet får 80 prosent, 1961-kullet får 70 prosent og 1962-kullet får 60 prosent.

Også årskullene 1963–1967 gis et tillegg til pensjonen dersom de har opptjening før 2011. Tillegget skal være 1,5 prosent av pensjonsgrunnlaget for den oppsatte bruttopensjonen, justert med forholdet mellom opptjeningsstid før 2011 og kravet til full opptjening. Tillegget trappes ned med årskull slik at 1963-kullet får 100 prosent, 1964-kullet får 80 prosent, 1965-kullet får 60 prosent, 1966-kullet får 40 prosent og 1967-kullet får 20 prosent. Tillegget utformes nøytralt, slik at årlig utbetaling blir lavere ved uttak før 67 år og høyere ved uttak etter 67 år.

8 Nye samordningsregler og levealdersjustering av bruttopensjon

Dette punktet gjelder samordning av alderspensjon opptjent i bruttoordningen med alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler, altså personer født i 1954 eller senere.

Sentrale prinsipper i dagens samordningsregler videreføres for de som er født senest i 1962 ved at offentlig tjenestepensjon skal samordnes tidligst fra fylte 67 år og samordningen skal skje som om folketrygd og tjenestepensjon tas ut samtidig. De som er født i 1963 eller senere skal få en mer fleksibel bruttopensjon, jf. punkt 6 over.

Ny folketrygd opparbeides i en pensjonsbeholdning og samordningsreglene må tilpasses dette. Samordningsfordeler videreføres ved at to prosent av pensjonsbeholdningen i folketrygden holdes utenom samordningen. For å sikre at alle får utbetalt tjenestepensjon, gis det i tillegg et kronebeløp på 2,5 G, dividert med folketrygdens delingsstall på uttakstidspunktet. Tillegget justeres med tjenestetid og stillingsandel.

For å gi bedre pensjonsuttelling for de som står i arbeid etter 67 år, endres reglene for levealdersjustering av bruttopensjon som skal samordnes med gammel folketrygd slik at bruttopensjonen kan bli høyere enn 66 prosent. Dette skjer ved at nedre grense for forholdstallet reduseres ved utsatt uttak helt til delingsstallet er 13,42.

Alderspensjon fra bruttoordningen for de som er født i 1963 eller senere skal ikke samordnes med ny AFP i offentlig eller privat sektor.

Den vedtatte innfasingen av strengere samordning av offentlig tjenestepensjon med ny, privat AFP for årskullene 1954–1962 gjennomføres ikke. For disse årskullene skal samordningen skje på samme måte som for de som er født før 1954, slik at det bare gjøres fradrag i bruttopensjonen for maksimalt 15 prosent av privat AFP.

9 Alderspensjon til uføre

Uføre skal sikres en god alderspensjon. Siktemålet for regelverket for alderspensjon til uføre må være at uføres alderspensjon skal stå i et rimelig forhold til arbeidspåføres alderspensjon. Uføre kan ikke kompensere for virkningen av levealdersjusteringen ved å stå lenger i jobb, slik arbeidspåføre kan.

Uføre født til og med 1962, som skal fortsette å tjene opp alderspensjon i bruttoordningen, skal få alderspensjonen beregnet etter dagens regler.

Uføre født i 1963 eller senere skal tjene opp rett til alderspensjon fra påslagsordningen fra 2020. Grunnlaget for opptjeningen som ufør i påslagsmodellen skal være den inntekten de hadde da de ble uføre. Uføre skal gå over på alderspensjon ved samme alder som i folketrygden, altså ved fylte 67 år.

Alderspensjon fra folketrygden er størstedelen av alderspensjonen, også for uføre med offentlig tjenstepensjon. Uføre født senest i 1951 har fått en delvis skjerming for virkningen av levealdersjustering av alderspensjon fra folketrygden. Stortinget skal ta stilling til langsiktig løsning for, og eventuell skjerming av, uføres alderspensjon i folketrygden.

Den endelige utformingen av uføres alderspensjon i de offentlige tjenstepensjonsordningene skal tilpasses folketrygden på en slik måte at det oppnås et godt samlet pensjonsnivå ved 67 år i forhold til arbeidspåføres alderspensjon. Spørsmålene om hvor lenge uføre skal tjene opp alderspensjon i påslagsordningen og om de skal få betinget tjenstepensjon, utsettes til etter at Stortinget har vedtatt reglene i folketrygden. Dette arbeidet utføres i samarbeid med partene i denne avtalen.

10 Alderspensjon til personer med særaldersgrense

Dette punktet gjelder alderspensjon til personer med aldersgrenser 60, 63 eller 65 år.

Samfunnsmessige hensyn knyttet til sikkerhet og belastning tilsier at det også i framtiden vil være behov for at stillinger i offentlig sektor skal ha særaldersgrense. Personer som forlater arbeidslivet tidlig på grunn av særaldersgrenser skal ikke komme urimelig ut sammenlignet med andre grupper.

De som har særaldersgrenser etter dagens regler, skal sikres nødvendig forutsigbarhet.

Aldersgrenser

Pensjonsavtalen regulerer ikke hvilke stillinger som i framtiden skal ha særaldersgrense eller hvilke aldersgrenser som skal gjelde. Dette må avklares i en senere prosess. Dersom det skjer endringer i aldersgrensen, skal personer som på det tidspunktet er ansatt i en stilling med særaldersgrense og som har ti eller færre år igjen til den tidligere aldersgrensen, beholde de ordninger som da gjelder.

Personer født før 1963

Arbeidstakere i stillinger med særaldersgrense som er født før 1963, beholder dagens regler, dvs. særaldersgrensen og retten til særalderspensjon fram til 67 år.

Tilpasninger for personer født i 1963 eller senere

Regelverket for personer med særaldersgrenser som er født i 1963 eller senere må tilpasses påslagsmodellen.

Personer som 1.1.2020 har ti eller færre år til særaldersgrensen, skal sikres ordninger som gjør at de ikke kommer dårligere ut enn hvis dagens regler, inkl. 85-årsregelen, videreføres.

Personer som har mer enn ti år til særaldersgrensen skal ha regler som sikrer pensjonsnivået og ikke innebærer økte kostnader sammenlignet med dagens regler. Mulige tilpasninger kan for eksempel være en forhøyet opptjeningssats, videreføring i bruttoordningen med mer. Ulike årskull og ulike aldersgrenser kan ha ulike regler.

Partene skal på dette grunnlaget, snarest etter inngåelsen av denne avtalen, utrede og avtale løsninger for personer som har særaldersgrense og opptjening i påslagsmodellen. Løsningene skal kunne virke fra 2020. Partene er enige om at dette arbeidet ikke gir føringer for det senere arbeidet med å vurdere hvilke stillinger som i framtiden skal ha særaldersgrense, jf. avsnittet om aldersgrenser over.

Målet med utredningsarbeidet er en enighet mellom partene om modell for og elementer i nødvendige tilpasninger. Regjeringen vil utarbeide et lovforslag i tråd med den løsningen det er oppnådd enighet om.

11 Overføringsavtalen

Overføringsavtalen skal videreføres og ha en koordinerende funksjon ved utbetaling av pensjon til personer med opptjente rettigheter fra en offentlig tjenstepensjonsordning.

12 Oppfølging og evaluering av pensjonsavtalen

Implementeringen av pensjonsavtalen skal følges av partene gjennom Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd.

Dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, kan partene endre avtalen. Endringer som kan utløse dette, er for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor.

De nye pensjonsordningene i offentlig sektor skal evalueres innen 1.1.2030.

13 Svarfrist

Det vises til prosessavtalen hvor det framgår at «Organisasjonene skal kunne forankre den enigheten som oppnås om pensjon blant organisasjonens medlemmer. Frist for tilbakemelding er 1. juli 2018.»

Anniken Hauglie
Arbeids- og sosialminister

Lasse Hansen
KS

Anders Kvam
Akademikerne

Anne-Kari Bratten
Arbeidsgiverforeningen Spekter

Vedrørende punkt 7:

LO, Unio, YS og Akademikerne forutsetter at denne avtale ikke kan påberopes i senere individuelle søksmål, der enkeltpersoner vil prøve rettslig hvorvidt endringene griper inn i vedkommende sine rettigheter etter Grunnlovens bestemmelser. Det vises til HTA i KS-området kap. 2 pkt 2.0, 3 ledd.